

Politieke betrokkenheid en participatie van vrouwen in Xela

Suzanne van der Zouwe

Politieke betrokkenheid en participatie van vrouwen in Xela

Suzanne van der Zouwe
svdzouwe@hotmail.com
Jaar: 2010
collegenummer: 3018059

Inhoudsopgave

Inleiding.....	4
Hoofdstuk 1: Theorie en context	9
Politieke participatie	9
1.1.2 Hulpbronnen:	11
1.1.3 Werving	13
1.1.4 Betrokkenheid.....	14
1.2 Gender	15
1.3 Politieke participatie en gender	16
1.4 Gender en politieke participatie in Latijns-Amerika	18
1.5 Gender en politieke participatie in Guatemala	19
1.6 Politieke participatie van vrouwen in Quetzaltenango	21
Hoofdstuk 2: Ruimte en mogelijkheden in de lokale politiek van Xela.....	23
2.1 De lokale politiek van Xela	23
2.2 Mogelijkheden en ruimtes voor vrouwen in de lokale politiek	24
2.3 Vrouwenorganisaties in Xela.....	25
2.4 Streven naar gelijkheid of feminisme?	28
2.5 Conclusie	29
Hoofdstuk 3: Factoren die politieke participatie beïnvloeden.....	30
3.1 Negatieve factoren.....	30
3.1.1 De traditionele rol van de vrouw	30
3.1.2 Angst.....	31
3.2 Factoren met zowel negatieve als positieve werking op participatie	32
3.2.1 Hulpmiddelen	33
3.2.2 Betrokkenheid.....	35
3.3 conclusie	36
Hoofdstuk 4: Participatie en genderbelangen van vrouwen in de politiek	38
3.1 Drijfveren voor participatie	38
3.2 Participatie van vrouwen met een hoge functie in de lokale politiek van Xela....	40
3.3 Praktische en strategische genderbelangen.....	41
3.4 Conclusie	42
Hoofdstuk 5: Conclusie	43
Literatuur	46
Bijlage 1 Reflectieverslag.....	49
Bijlage 2 Samenvatting Spaans	51

Inleiding

The gender disparity in citizen political participation forms the puzzle at the heart of this inquiry: why, after so many decades of suffrage and a revival of the women's movement in the late 1960s, has the gap not closed fully?

- (Burns et al. 2001:2)

Vrouwen beschikken in vele landen al een aantal decennia over stemrecht en over de hele wereld zijn vrouwenbewegingen ontstaan. Burns et al. (2001) vragen zich af waarom vrouwen dan nog steeds minder in de politiek participeren dan mannen. Leighley (1995) schrijft dat de opkomst van mannen en vrouwen tijdens verkiezingen tegenwoordig gelijk is, maar dat er nog steeds een verschil bestaat bij de deelname aan andere politieke activiteiten, zoals lid zijn van politieke organisaties of deelnemen aan demonstraties (Leighley 1995:183). De vraag waarom vrouwen minder participeren in de politiek is van belang, omdat politieke participatie een manier is om politieke voorkeuren te uiten. Niet-participanten worden niet of minder gerepresenteerd in de politiek en politici besteden minder aandacht aan voorkeuren van niet-participanten. Hierdoor wordt het ideaal van gelijke overheidsrespons van de representatieve democratie aangetast volgens Verba et al. (1997). Dit ideaal houdt in dat het handelen van de overheid de voorkeuren van de gehele bevolking weerspiegelt en dus ook van zowel mannen als vrouwen (Verba et al. 1997:1051).

Burns et al. (2001) komen tot de conclusie dat het verschil in politieke participatie vooral ligt aan het feit dat vrouwen minder politiek betrokken zijn dan mannen. Als dat zo is, dan zou het genderverschil in politieke participatie verkleind kunnen worden door het stimuleren van politieke betrokkenheid van vrouwen, of anders gezegd: door vrouwen meer te betrekken bij de politiek (Burns 2001: 358-361). De doelstelling van deze scriptie is om inzicht krijgen in de rol die politieke betrokkenheid speelt bij de politieke participatie van vrouwen.

Het onderzoek is uitgevoerd in de gemeente van Quetzaltenango, Guatemala. Het land Guatemala is gekozen als onderzoekslocatie vanwege het universele stemrecht dat daar pas sinds 1996 geldt en de vrouwenbewegingen die sindsdien zijn opgekomen. Van 1960 tot 1996 heeft er een burgeroorlog gewoed in Guatemala. Tijdens deze burgeroorlog was het leger aan de macht en in strijd met linkse rebellengroeperingen. Tijdens deze machtsperiode van het leger werden veel inwoners politiek onderdrukt. Na

het einde van de burgeroorlog kon de politiek weer opgebouwd worden. Hoewel de landelijke politiek van Guatemala nog erg corrupt is, is er veel verbeterd sinds het vredesproces dat in 1996 is begonnen. Ook voor vrouwen in Guatemala is er veel veranderd, zij hebben namelijk universeel stemrecht gekregen in 1996. Voorheen mochten alleen geletterde vrouwen stemmen en voor 1930 alleen mannen. Daarnaast zijn sinds het vredesproces een hoop mensenrechten en andere politieke organisaties opgericht, die de politieke kansen ook hebben verbeterd. Deze organisaties hebben, naast het stimuleren van de opening van de politieke ruimte, vrouwen van meer politieke capaciteiten voorzien, door middel van workshops en colleges, maar ook door opleidingsprogramma's aan te bieden. Toch zeggen veel organisaties dat het op dit moment nog een proces van formatie en voorbereiding is. In dit proces worden vrouwen zich bewust van hun rechten en van een politieke ruimte waarin zij kunnen participeren. De stap na formatie is *capacitacion*, wat het bevorderen van capaciteiten betekent. Daar zijn de meeste organisaties al mee bezig, hoewel veel vrouwen in Guatemala nog in het proces van formatie zitten.

Dit onderzoek is uitgevoerd in Xela, de grootste stad van Guatemala op de hoofdstad na. Quetzaltenango is de officiële naam van de stad, maar in dit onderzoek zal de naam Xela gebruikt worden, omdat de inwoners ook voornamelijk de naam Xela gebruiken, wat een afkorting is van de Maya naam van de stad Xela-ju. Xela is een goede locatie geweest voor dit onderzoek, omdat in Xela de participatie van vrouwen hoog ligt vergeleken bij de rest van het land. Hoewel de meeste vrouwen in Xela ook niet of weinig participeren, zijn er wel een aantal vrouwen die een hogere functie hebben bereikt in de politiek. Er zitten bijvoorbeeld vier vrouwen in de gemeenteraad van veertien leden. Waarom participeren deze vrouwen wel en andere vrouwen in Xela niet? Omdat uit de literatuur is gebleken dat politieke betrokkenheid het verschil tussen participatie van mannen en vrouwen kan verklaren, luidt de centrale vraag:

Welke rol speelt politieke betrokkenheid bij participatie van vrouwen met een functie in de lokale politiek van Xela, Guatemala?

Binnen deze vraag is ten eerste gekeken naar de lokale politiek van Xela en welke mogelijkheden er zijn voor vrouwen om te participeren. Ten tweede is er gekeken naar de verschillende factoren aanwezig in Xela die invloed hebben op participatie van vrouwen. Ten derde is onderzocht hoe vrouwen met een hogere functie in de politiek

participeren en waarom zij wel participeren in tegenstelling tot de meeste vrouwen in Xela. Ten slotte is hen gevraagd welke motivaties en doelstellingen zij hebben bij hun participatie.

Het onderzoek is uitgevoerd van 28 februari tot en met 23 april in het jaar 2010. De onderzoeksgroep bestaat uit vrouwen met een functie in de lokale politiek. In Guatemala bestaan veel verschillende etniciteiten naast elkaar, in Xela worden inheemse mensen als indigena's getypeerd en alle andere mensen als non-indigena's, daarom is er voor gekozen deze benamingen ook in de scriptie te gebruiken. Tijdens het veldwerk is voornamelijk gewerkt met formele interviews en participerende observaties tijdens bijeenkomsten van organisaties. De formele interviews zijn gehouden met zeven vrouwen met een hogere functie in de politiek, omdat dat de doelgroep van het onderzoek is. Maar daarnaast zijn er ook interviews gehouden met de burgemeester en een man uit de gemeenteraad. Deze interviews zijn gehouden om het beeld over de lokale politiek van experts, maar ook van mannen te leren kennen. Alle respondenten zijn minstens twee keer geïnterviewd, om na analyse van het materiaal verder te kunnen vragen. Er is gekozen om gebruik te maken van formele interviews, want dat was het handigst aangezien alle vrouwen tijdens hun werk zijn benaderd en het daardoor vaak druk hadden. Naast interviews heeft participerende observatie plaatsgevonden tijdens een aantal bijeenkomsten van politieke vrouwenorganisaties, dit was om een beeld te krijgen van hoe organisaties in elkaar zitten, wat voor vrouwen er lid zijn van deze organisaties en hoe organisaties vrouwen stimuleren in hun participatie. Participerende observatie heeft dit beeld duidelijker gemaakt omdat er deelgenomen is aan de bijeenkomsten zoals de leden van de organisaties dat ook doen.

Deze scriptie is opgebouwd uit vier hoofdstukken en een concluderend hoofdstuk. In het eerste hoofdstuk zal de theorie en context besproken worden. Met name theorieën over politieke participatie en het genderverschil in politieke participatie zullen aanbod komen. Ook zal de situatie in Guatemala wat betreft politieke participatie besproken worden. Het tweede hoofdstuk gaat over de lokale politiek van Xela, welke mogelijkheden vrouwen hebben om daarin te participeren en hoe gelijkheid een rol speelt in de lokale politiek. In het derde hoofdstuk zullen zowel negatieve als positieve invloeden op participatie in Xela aanbod komen. Het vierde hoofdstuk gaat over de participatie van vrouwen met een functie in de politiek, alsmede hun doelstellingen en

motivaties. Daarna volgt een concluderend hoofdstuk, waarin zowel ingegaan zal worden op de doelstelling en een antwoord gegeven zal worden op de centrale vraag.

Theorie en context

Hoofdstuk 1

Hoewel de opkomsten bij verkiezingen tussen mannen en vrouwen tegenwoordig gelijk zijn, participeren mannen nog altijd meer dan vrouwen. In dit hoofdstuk zal de aanwezige literatuur over politieke participatie van vrouwen uiteengezet worden. Om te beginnen zal eerst de term politieke participatie gedefinieerd worden, waarbij een aantal definities van wetenschappelijke auteurs aan bod komen. De factoren die politieke participatie bevorderen zijn hulpmiddelen, werving en politieke betrokkenheid, deze zullen na de definiëring van politieke participatie besproken worden. Dan zal een korte schets gegeven worden van het begrip gender, waarna dat begrip in verband gebracht zal worden met politieke participatie. Daarna begint het context gedeelte van dit hoofdstuk, waarin eerst een schets van gender en politieke participatie van Latijns-Amerika gegeven zal worden, daarna van Guatemala en ten slotte van Xela, de onderzoekslocatie.

1.1 Politieke participatie

Wat wordt onder politieke participatie verstaan? Een duidelijke vorm van politieke participatie is het stemmen tijdens verkiezingen. Er zijn echter nog veel meer vormen van participatie, bijvoorbeeld lid zijn van een politieke organisatie. In de laatste eeuw hebben meerdere wetenschappers een definitie van politieke participatie gegeven. Ik zal nu een aantal van deze definities bespreken.

Booth en Seligson (1979) stellen dat politieke participatie niet te ruim maar ook niet te nauw gedefinieerd moet worden. Zij vragen zich daarbij een aantal dingen af, namelijk of participatie slechts uit openlijke actie bestaat of dat het ook uit politieke houdingen bestaat, of participatie invloed uitoefenen betekent of dat steun verlenen ook onder participatie valt, of een actie zonder effect of zonder intentie ook participatie kan zijn, of participatie ook buiten gouvernementele instituties kan plaatsvinden en of een actie legaal moet zijn om onder politieke participatie te vallen. Uit al deze overwegingen blijkt dat participatie een begrip is dat definiëring nodig heeft.

Booth en Seligson (1979) definiëren politieke participatie als het gedrag dat de distributie van publieke goederen beïnvloedt al dan niet met de intentie dit te

beïnvloeden. Met publieke goederen bedoelen zij goederen of diensten die door de overheid of de gemeenschap worden geleverd op kosten van de overheid of gemeenschap, bijvoorbeeld straten of nationale veiligheid (Booth & Seligson 1979:5-6). Belangrijk aan deze definitie is dat Booth en Seligson zich op het gedrag richten en veronderstellen dat politieke participatie doelbewust plaats heeft, hoewel dat niet per definitie nodig is voor participatie.

Aviel (1981) maakt gebruik van de definitie van Myron Weiner dat politieke participatie elke vrijwillige actie omvat, succesvol of niet, georganiseerd of niet, episodisch of continu, legaal of illegaal met de intentie de keuzes van de politiek, de overheid of politieke leiders te beïnvloeden (Aviel 1981:156). Deze definitie verschilt van de definitie van Booth en Seligson omdat het onderwerp van beïnvloeding niet de distributie van goederen betreft, maar de keuzes van leiders in de politiek. De definitie van Weiner is dus wat breder in die zin. De overeenkomst is dat beide definities gaan over gedrag/actie en veronderstellen dat de intentie van belang is, volgens Aviel zelfs noodzakelijk.

Een recentere definitie komt van Burns et al. (2001). Politieke participatie is volgens hen een activiteit met de intentie of het effect gouvernementele actie te beïnvloeden. Ook Booth en Seligson (1979) spreken van gedrag of intentie. Invloed kan direct uitgeoefend worden op het publiek beleid of indirect via de beleidsmakers. Politieke participatie is volgens hen een vrijwillige activiteit. Ze vinden houdingen of aandacht voor politiek wat betreft politieke participatie minder van belang. In de definitie van Burns et al. staan de intentie en gouvernementele actie centraal (Burns et al. 2001:4-5). Naast stemmen bestuderen zij ook andere activiteiten die onder politieke participatie vallen, zoals direct contact maken met beleidsmakers, het bijwonen van protesten, marsen of demonstraties, betrokken worden bij politieke organisaties, meedoen aan informele pogingen om gemeenschapsproblemen op te lossen en betrokken zijn bij lokale raden, bijvoorbeeld een schoolraad (Burns et al. 2001:21). In deze scriptie zal de definitie van Burns et al. gebruikt worden, omdat deze zowel een activiteit omvat als een intentie of het effect om gouvernementele actie te beïnvloeden. Daarnaast is deze definitie duidelijker dan de voorgaande definities, omdat deze in een zin beschreven is.

Volgens Burns et al. (2001) wordt politieke participatie bevorderd door drie factoren: hulpbronnen, werving en politieke oriëntaties. Hulpbronnen zijn bijvoorbeeld geld, tijd en vaardigheden. Met werving bedoelen zij dat de interesse voor participatie

vaak gewekt wordt door familie, vrienden, collega's of een medelid van een organisatie of kerk. Politieke oriëntaties komen voort uit interesse, kennis, discussie, gevoeligheid voor politieke signalen, blootstelling aan media en doeltreffendheid (Burns et al. 2001:33). Met doeltreffendheid bedoelen zij het gevoel dat men daadwerkelijk invloed kan hebben op de politiek. In een ander artikel gebruiken de auteurs voor politieke oriëntaties de term politieke betrokkenheid, dat ik in de rest van deze theoretische onderbouwing zal gebruiken (Verba et al. 1997:1057). In het volgende deel van deze paragraaf ga ik nader in op hulpbronnen, werving en politieke betrokkenheid.

1.1.2 Hulpbronnen:

Het idee dat hulpbronnen invloed hebben op politieke participatie komt voort uit het Socio-economisch status (SES) model. Leighley (1995) stelt dat het SES model als basis model voor politieke participatie is geaccepteerd. Hritzuk schrijft dat het SES model focus geeft aan het onderzoek naar politiek gedrag (Hritzuk & Park 2000:152). Volgens het SES model wordt politieke participatie hoofdzakelijk bepaald door individuele bronnen zoals tijd, geld en vaardigheden en *civic orientation*. *Civic orientation* definieert Leighley als houdingen van individuen tegenover zichzelf of het politieke systeem, dat hen aanzet tot politieke actie. En volgens het SES model participeren individuen met een hoger socio-economisch status meer, doordat hun sociale omgeving politieke participatie aanmoedigt, meer dan bij individuen met een laag socio-economisch status. Volgens Leighley wordt het SES model gebruikt omdat er veel bewijs is geleverd over de werking van het model, wat betreft inkomen en politieke participatie en nog meer wat betreft educatie en politieke participatie. Deze bewijzen zijn geldig voor verschillende vormen van politieke participatie (Leighley 1995:185).

In een studie van Verba et. al.(1997) naar politieke participatie worden individuele keuzes om te participeren gezien als een uitkomst van verschillende hulpbronnen waarmee iemand vaardigheden verwerft, zoals werk en lidmaatschap van organisaties. De ontwikkeling van deze vaardigheden is van belang om te begrijpen waarom individuen al dan niet participeren. Zij participeren niet omdat zij dat niet kunnen, niet willen of omdat hen de mogelijkheid nooit is aangeboden (Verba et al. 1997:1051-1072).

Volgens Cho et al. (2006) is het waarschijnlijker dat individuen met een hoger socio-economisch status participeren, doordat zij beschikken over de vaardigheden om politieke informatie te verwerken en betrokkenheid te faciliteren. Daarnaast is het waarschijnlijker dat deze individuen zich begeven in sociale omgevingen die rijker zijn aan informatie op allerlei gebieden, waaronder ook politieke onderwerpen en daardoor zullen zij sneller kennis en vaardigheden opdoen die hen in staat stellen te participeren (Cho et.al. 2006:977).

Leighley (1995) schrijft dat studies naar oorzaken van politieke participatie ertoe neigen om participatie meer te laten hangen van individuele factoren dan van contextuele factoren. Dat spreekt voor het SES model. Individuele factoren kunnen wellicht van invloed zijn op participatie, maar Leighley geeft een aantal argumenten die het SES model onderuithalen. Ten eerste gaat het model ervan uit dat *civic orientation* voorafgaat aan participatie, dat een houding vooraf gaat aan gedrag. Maar volgens Leighley kan juist andersom participatie de politieke opvattingen versterken. Het SES model houdt hier te weinig rekening mee en daardoor worden de resultaten van de invloed van politieke overtuigingen op participatie overschat (Leighley 1995:181-209).

Een ander bezwaar tegen het SES model is volgens Leighley dat er van een aantal aannames niet zeker is of deze correct zijn. Namelijk de aanname dat wanneer een individu gemotiveerd is om te participeren, ook daadwerkelijk participatie zal plaatsvinden. Er wordt geen rekening gehouden met de mogelijkheid dat een individu gemotiveerd is om bijvoorbeeld een petitie te tekenen, maar dat er op dat moment geen petitie te tekenen is. Als er dan negatief wordt gereageerd op de vraag of men een petitie heeft getekend, is het onduidelijk of dat zo is omdat men geen petitie wilde tekenen of omdat de mogelijkheid er niet was. Een andere aanname is dat mogelijkheden tot participatie gelijk verdeeld zijn over de bevolking. Volgens Leighley klopt deze aanname waarschijnlijk niet, omdat mobilisatie technieken meer gericht zijn op mensen met een hoger status. De reden dat mensen met een lagere status minder participeren, kan niet enkel verklaard worden uit hun lagere status. Waarom individuen met een hoger status soms stoppen met participeren, blijft onduidelijk in het SES model. Ook wordt in het SES model geen rekening gehouden met verschillende vormen van participatie, terwijl uit Hansen en Rosenstone's studie is gebleken dat er weinig overlap is tussen mensen die stemmen en mensen die op andere manieren participeren (Leighley 1995:181-209).

Andere kritiek op de focus op socio-economisch status komt van Hritzuk (2000). Het SES model richt zich alleen op individuele hulpbronnen en niet op contextuele factoren. Hulpbronnen vallen wel onder de factoren die meespelen bij politieke participatie, maar daarnaast spelen ook werving en betrokkenheid een rol. Volgens Hritzuk zijn hulpbronnen lastiger aan te passen dan werving en betrokkenheid (Hritzuk & Park 2000:152). Leighley concludeert ook dat er naast hulpbronnen andere factoren meespelen (Leighley, 1995:202). Daarom is het van belang om ook te kijken naar werving en politieke betrokkenheid, die in de volgende paragrafen besproken zullen worden.

1.1.3 Werving

De theoretische basis voor wervingsfactoren is gelegd in het mobilisatie model. In het mobilisatie model wordt volgens Leighley (1995) participatie gezien als een reactie op contextuele signalen en politieke mogelijkheden die gestructureerd zijn door de omgeving van het individu. Persoonlijke factoren zijn wel van belang, maar spelen een minder belangrijke rol. Iemand met een hogere status heeft meestal meer hulpbronnen tot zijn beschikking en wordt dus meer gemobiliseerd om te participeren. Het mobilisatie model stelt dat zowel participatie als mobilisatie van invloed zijn op *civic orientation*. Participatie en mobilisatie versterken politieke houdingen die dus niet alleen van binnenuit, maar ook van buitenaf worden gestimuleerd. In het mobilisatie model is groepsmobilisatie belangrijk. Uit onderzoek is gebleken dat als de mate van participatie en socio-economische status niet met elkaar overeenkomt, dat verklaard kan worden uit groepsmobilisatie processen, waarbij mensen elkaar ‘aansteken’ om te participeren. De meest voorkomende reden dat mensen actief worden in een politieke partij is dat zij hiervoor gevraagd zijn. Dit pleit voor het mobilisatie model, omdat het redenen van buitenaf zijn. Dat mensen met een hogere status meer participeren kan verklaard worden uit het feit dat er in hun omgeving meer mogelijkheden en meer mobilisatie voor politieke participatie aanwezig zijn (Leighley 1995:181-209). Naast hulpbronnen en werving is politieke betrokkenheid van belang en voor dit onderzoek de belangrijkste factor, omdat politieke betrokkenheid het verschil in participatie tussen mannen en vrouwen kan verklaren, hier zal in paragraaf 1.3 op in worden gegaan.

1.1.4 Betrokkenheid

Naast hulpbronnen en werving is politieke betrokkenheid een factor die meespeelt bij politieke participatie. Volgens Levy (1979) gaat betrokkenheid over een hoeveelheid van contact met een object op cognitieve, affectieve en instrumentale manieren. Cognitieve manieren zijn denken of geïnteresseerd zijn, affectieve manieren zijn voelen of ervaren, instrumentale manieren zijn bediscussiëren of promoten. Politieke betrokkenheid gaat dus over wat individuen denken, voelen en bediscussiëren ten aanzien van politiek. Burns et al. (2001) delen betrokkenheid op in zes factoren, te weten kennis, interesse, doeltreffendheid, politieke discussie, gevoeligheid voor politieke signalen en blootstelling aan de media. Deze factoren worden hierna besproken.

Wat betreft politieke betrokkenheid schaarft Zaller (1992:42) kennis onder cognitieve betrokkenheid. Hij schrijft dat hoe groter iemand cognitief betrokken is bij een probleem, hoe waarschijnlijker het is dat deze persoon ontvankelijk is voor politieke berichten over dat probleem. Volgens hem is gebleken dat mensen met een hogere cognitieve betrokkenheid stabielere waren in hun politieke houding dan mensen met een lagere cognitieve betrokkenheid. Simpel gezegd betekent cognitief betrokken zijn, kennis hebben over het probleem. Kennis wordt in de meeste onderzoeken getest met een neutrale test over feiten over onderwerpen uit de politiek, zo ook in het onderzoek van Burns et al. (2001). Daardoor is de uitslag objectief, hoewel die wel beïnvloed kan worden door gokken. Politieke interesse zorgt volgens Zaller niet voor een stabielere houding, maar hangt wel samen met de verkiezingsopkomst, nog meer dan met politieke kennis. Als men geen enkele interesse voor een bepaalde activiteit toont, is het waarschijnlijk dat men deze activiteit niet zal uitvoeren. Volgens Burns et al (2001) is politieke doeltreffendheid de hoeveel invloed die een individu denkt te hebben op de politiek door politieke participatie. Als men de doeltreffendheid van bepaalde activiteiten niet inziet, is het ook waarschijnlijk dat men daarvan af zal zien. Dit staat los van hoe doeltreffend de activiteit daadwerkelijk is, het gaat erom wat het individu voorafgaande aan de activiteit verwacht van de doeltreffendheid ervan. Discussiëren over politiek kan de interesse opwekken voor bepaalde politieke problemen en de kennis over politiek vergroten. De gevoeligheid voor politieke signalen bepaalt of men reageert op signalen uit de omgeving, bijvoorbeeld op campagne reclames. Dit hangt samen met hoe en hoe vaak een individu wordt blootgesteld aan politieke informatie uit de kranten of op de televisie en of een individu aandacht besteedt aan deze politieke

informatie (Burns et al. 2001:101-103). Het onderzoek van Burns et al. bestaat voornamelijk uit kwantitatief onderzoek, om de rol die politieke betrokkenheid speelt bij politieke participatie beter te begrijpen is kwalitatief onderzoek nodig, waarbij dieper op het onderwerp in gegaan kan worden.

1.2 Gender

Gender is een cultureel fenomeen, omdat het man of vrouw zijn niet overal hetzelfde inhoudt. Hoewel er biologische verschillen tussen mannen en vrouwen zijn, zoals het kunnen baren van kinderen, kunnen zij niet de verschillende machtsverhoudingen tussen man en vrouw verklaren. Het moederschap is biologisch bepaald, maar de waarde is cultureel bepaald. Volgens Craske heeft de politiek invloed op genderrelaties, maar hebben genderrelaties ook invloed op politiek (Craske 1999:10). Volgens Peterson (2000) is er sinds het oude Griekse rijk in West-Europa een scheiding ontstaan tussen private en publieke sferen, hoewel hij schrijft dat deze sferen niet los van elkaar staan maar juist met elkaar in verband staan. Mannen hoorden in de publieke sfeer van oorlog, terwijl vrouwen in de private sfeer hoorden waar zij voor het gezin en het huishouden moesten zorgen. Volgens Peterson heeft dit ervoor gezorgd dat politiek los is komen te staan van de private sfeer en daardoor wordt politiek eerder geassocieerd met mannen dan met vrouwen (Peterson 2000:14).

Craske (1990:11) maakt onderscheid tussen productief en reproductief werk, vrouwen zorgen voor reproductie en mannen voor productie. Blacklock (1997) hanteert in de situatie van Guatemala een ander onderscheid dan productief en reproductief werk. In het gezin zijn er volgens haar over het algemeen twee belangrijke taken voor vrouwen, namelijk de zorggevende functie van het onderhouden van de sociale relaties en de zorgnemende functie van het fysieke gezinsonderhoud. Blacklock kiest voor dit onderscheid in plaats van het onderscheid tussen reproductief en productief werk, omdat het onderscheid tussen de private en publieke sfeer volgens Blacklock vervaagd door mondialisering. In Guatemala zijn veel vrouwen in de informele sector gaan werken om hun gezin te onderhouden. Dit werk kan aangemerkt worden als productief en in de publieke sfeer, maar de vrouwen zelf zien dit werk als een toevoeging aan hun rol in de familie en dus in de private sfeer (Blacklock 1997:2-3). Daarom zal in deze scriptie de termen private en publieke sfeer gebruikt worden. In de volgende paragraaf zal het begrip gender in verband worden gebracht met politieke participatie.

1.3 Politieke participatie en gender

Leighley (1995) schrijft dat de opkomst van mannen en vrouwen bij verkiezingen tegenwoordig ongeveer gelijk is, maar dat bij andere vormen van politieke participatie er nog steeds verschillen zijn. Waarom de politieke participatie van vrouwen altijd minder was dan van mannen kon vroeger niet verklaard worden, behalve uit de verantwoordelijkheden die vrouwen thuis hadden (Leighley 1995:181-209).

Verba et. al (1997) schrijven, net zoals Leighley (1995), in hun artikel dat het algemeen bekend is dat de verkiezingsopkomst tussen mannen en vrouwen inmiddels gelijk is, maar dat er nog steeds een verschil in politieke betrokkenheid bestaat tussen mannen en vrouwen. Dit verschil is in de voorgaande literatuur verklaard door verschillen in sociale rollen en familie verantwoordelijkheden, zoals Leighley ook schrijft. De genderverschillen worden ook wel toegeschreven aan het verschil in eigenschappen tussen man en vrouw, zoals agressie en de zucht naar conflict bij mannen. De studie van Verba et al. lijkt op het SES model gebaseerd te zijn omdat zij het verschil gedeeltelijk toeschrijven aan een gebrek aan hulpbronnen zoals geld en vaardigheden. Geld en vaardigheden zijn namelijk factoren van binnen uit en geen contextuele factoren. Verba et al. schrijven dat ze zich zorgen maken over het genderverschil in politieke participatie, omdat politieke participatie een manier is om voorkeuren uit te drukken en voorkeuren van niet-participanten niet of minder worden gerepresenteerd in de politiek. Politici besteden daar minder aandacht aan met als resultaat dat het ideaal van gelijke overheidsrespons van democratie aangetast wordt. Dit is vooral zorgwekkend als men niet kan participeren vanwege gebrek aan geld en vaardigheden, meer dan als men niet wil participeren. Verba et al. vragen zich af of het verschil in politieke betrokkenheid te verklaren is uit een geconstrueerde voorkeur. Ze bedoelen daarmee dat de voorkeur van vrouwen sociaal geconstrueerd is doordat de politiek traditioneel gedomineerd wordt door mannen (Verba et al. 1997:1051-1072).

Uit de resultaten van het onderzoek van Verba et al. (1997) naar politieke kennis blijkt dat mannen meer vragen goed beantwoordden dan vrouwen, behalve bij vragen over het lokale schoolsysteem. Volgens Verba et al. komt dat doordat schoolpolitiek traditioneel gezien wordt als iets voor vrouwen. Verder waren mannen meer geïnteresseerd in politiek en voerden zij vaker discussies over politiek. Verba et al. vonden weinig genderverschil in gevoeligheid voor politieke signalen via berichten uit de omgeving. Mannen en vrouwen blijken ongeveer evenveel nieuws te kijken en

aandacht te besteden aan de lokale politiek in de krant, maar mannen bleken meer naar politieke programma's te kijken en meer aandacht te schenken aan de nationale politiek in de krant. Wat betreft politieke doeltreffendheid bleek dat mannen iets hoger scoorden, maar voornamelijk in de lokale politiek in plaats van nationale politiek (Verba et al. 1997:1051-1072).

Volgens Verba et al. (1997) komt politieke participatie voort uit hulpbronnen zoals geld en vaardigheden en uit politieke betrokkenheid. Dat betekent dat men waarschijnlijk participeert als men beschikt over de middelen en geïnteresseerd is in de politiek. Dit past binnen het SES model, omdat politieke participatie van binnenuit aangestuurd wordt. Volgens Verba et al. kan het gendersverschil in politieke participatie niet alleen verklaard worden uit het feit dat vrouwen over minder hulpbronnen kunnen beschikken en minder geïnteresseerd zijn in de politiek. De verklaring moet ook gezocht worden in verschillen in politieke kennis, doeltreffendheid en interesse. Vrouwen zijn dus minder betrokken bij de politiek. Als het feit dat vrouwen minder betrokken zijn in de politiek het gendersverschil in politieke participatie kan verklaren, kan het gendersverschil verkleind worden door de politieke betrokkenheid van vrouwen te vergroten. Het gendersverschil in politieke betrokkenheid kan niet alleen verklaard worden uit karakteristieken van gender, zoals educatie en inkomen. Verba et al. vermoeden dat het gaat om persoonlijke voorkeuren, maar daar is meer onderzoek voor nodig. Zij vragen ook om meer onderzoek naar de herkomst van deze voorkeuren (Verba et al. 1997:1051-1072).

Naast politieke betrokkenheid zijn ook de doelen en motieven van vrouwen van belang. Vrouwen kunnen participeren omdat zij de politieke participatie van vrouwen willen vergroten, maar er zijn ook vrouwen die daar helemaal niet over nadenken. Molyneux (1985) stelt dat er geen algemene vrouwenbelangen bestaan, omdat vrouwen als groep niet homogeen genoeg zijn. Algemene genderbelangen bestaan daarentegen wel en die kunnen opgedeeld worden in strategische gender belangen en praktische gender belangen. Strategische genderbelangen gaan uit van de ondergeschiktheid van vrouwen en hebben als motief deze te verbeteren. Praktische genderbelangen ontstaan uit de rolverdeling tussen mannen en vrouwen. Praktische genderbelangen zijn vaak een reactie op een behoefte en hebben vaak geen gendergelijkheidsmotief. Een strategisch genderbelang kan het gendersverschil in politieke participatie verkleinen. Een praktisch genderbelang kan de verschillen in beloning tussen mannen en vrouwen verkleinen, omdat vrouwen meer willen verdienen (Molyneux 1985:232-233).

1.4 Gender en politieke participatie in Latijns-Amerika

In vele samenlevingen in Latijns-Amerika wordt moederschap als de voornaamste rol voor vrouwen gezien, terwijl vaderschap dat niet voor mannen is. Gender is in Latijns-Amerika beïnvloed door allerlei migranten, maar voornamelijk door kolonisten en de katholieke kerk. Door hen is een scheiding ontstaan tussen publieke en private sferen (Peterson 2000: 14). Hoewel vrouwen in Latijns-Amerika wel werken, wordt dat gezien als een tweede activiteit naast hun werk thuis. Deze scheiding van publieke en private sfeer verergeren de gender stereotypes van machismo en marianismo. Machismo en marianismo zijn normen en waarden in Latijns-Amerika, waarin vrouwen enerzijds ondergeschikt zijn aan de man en aan de andere kant worden gezien als semi-goddelijk vanuit de aanbidding van de Heilige Maagd Maria. Machismo staat voor mannelijke karakteristieken zoals overdreven agressief gedrag tegen andere mannen en seksuele agressie tegenover vrouwen. De onbevreesdheid en het eergevoel van mannen zou hen bepaalde rechten geven boven vrouwen. Alcoholisme, huiselijk geweld, het willen van een groot gezin en het eisen dat vrouwen thuis blijven om een ‘goede vrouw’ te zijn, bepalen de culturele norm. Die notie van eer zorgt ervoor dat het voor mannen meer toegestaan is om buitenechtelijke relaties te hebben, dan voor vrouwen (Craske 1999:11). Volgens Stevens (1973) denken Mexicanen exclusief over machismo te beschikken, maar volgens Stevens blijkt uit de literatuur over Latijns-Amerika dat machismo een wijdverspreid, diepgeworteld psychosociaal probleem is.

Tegenover machismo staat de stereotypering van vrouwen, marianismo. Marianismo komt van de aanbidding van de Heilige Maagd Maria, en stelt vrouwen voor als semi-goddelijk, moreel superieur en spiritueel sterker dan mannen. Dit geeft vrouwen de gelegenheid om de vernederingen die mannen hen laten ondergaan, te vergeven. Zonder deze vergeving kunnen vrouwen niet volledig spiritueel worden en daarom is het gedrag van mannen belangrijk voor ze (Stevens 1973:62). Hoewel vrouwen niet helemaal naar deze idealen streven, heeft marianismo wel invloed op de perspectieven van vrouwen en activiteiten die zij zich kunnen permitteren. Hoewel vrouwen in Latijns-Amerika nieuwe rollen innemen, blijft het voor vrouwen ongewoon om op zichzelf te wonen buiten de grote stad, geven veel vrouwen nog steeds hun baan op als zij gaan trouwen en wordt er nog steeds van mannen verwacht dat ze betalen tijdens afspraakjes.

De culturele normen en waarden van het machismo, marianismo en de scheiding van private en publieke sferen is terug te zien in de politieke betrokkenheid van vrouwen in Latijns-Amerika. Politiek wordt gezien als een plek voor mannen en corruptie, waar vrouwen dus niet thuis horen. Waar vrouwen wel participeren, bestaat er nog steeds een sterke associatie met moederschap en reproductie, volgens Craske (1999). Als vrouwen participeren, doen ze dat als een verlenging van hun moederlijke rol. Dit zijn vaak activiteiten als participeren in schoolraden, wat vanuit hun rol als moeder belangrijk is voor de opvoeding van hun kinderen (Craske 1999).

1.5 Gender en politieke participatie in Guatemala

Van 1960 tot 1996 was Guatemala verwickeld in een burgeroorlog. De burgeroorlog was een strijd tussen het legen en linkse rebellengroeperingen. Het conflict heeft de inwoners voor het leven getekend en de democratie in het land aangetast. Dat komt door de politieke onderdrukking van militaire regimes, want daardoor was er weinig ruimte voor politieke participatie. Na 36 jaar van conflict werd in december 1996 vrede gesloten tussen de regering en de revolutionairen. Sinds het vredesproces in Guatemala is er voor Guatemalteekse vrouwen meer ruimte gekomen om in de politiek te participeren. Vanaf 1966 hebben Guatemalteekse vrouwen universeel stemrecht, voorheen mochten enkel geletterde vrouwen stemmen. Daarnaast hebben vrouwen invloed uitgeoefend op de vredesonderhandelingen om gelijkheid te bevorderen (Mendez 2001:1). De vredesovereenkomst bevat gelijkheidsbevorderingen die gericht zijn op de eliminatie van discriminatie tegenover vrouwen, de promotie van politieke participatie van vrouwen en het verbeteren van de toegang tot educatie, gezondheid en andere hulpbronnen. Maar aan de andere kant worden vrouwen nog steeds onvoldoende gerepresenteerd in het bestuur van Guatemala. Volgens Mendez (2001) wordt de politieke participatie van Guatemalteekse vrouwen beperkt door socio-economische factoren zoals armoede en analfabetisme en door het stijgende geweld tegenover vrouwen (Mendez 2001:2).

Volgens Mendez (2001) is het systeem van politieke partijen niet representatief wat betreft vrouwen. Een reden daarvoor is de selectie van kandidaten. Degene die op de hoogste plaatsten op de lijst staan, worden het vaakst verkozen. De volgorde van kandidaten wordt geregeld door de partijleider of de financier van de partij. Omdat

vrouwen bijna nooit financier of partijleider zijn, is het voor hen lastig om hoog genoeg op de lijst van kandidaten om verkozen te worden. Een ander obstakel dat politieke participatie belemmerd, is volgens Mendez het probleem rondom het registreren als kiezer. Doordat sommige vrouwen geen volwaardig geboortecertificaat hebben, kunnen zij zich niet registreren als kiezer. Sinds de vredesonderhandelingen zijn campagnes opgericht door vrouwenorganisaties om meer vrouwen als kiezer te registreren. In het nationaal congres zijn in 1995 elf vrouwen verkozen, in 1999 waren het er dertien en in 2003 veertien. In 2003 was van de veertien verkozen vrouwen slechts één Indígena vrouw. In 1995 waren er slechts drie vrouwelijke burgemeesters, in 2003 waren dat er acht (Mendez 2001:5).

De politieke vrouwenorganisaties zijn in Guatemala opgekomen in de jaren '80 en '90. Volgens Blacklock (1997) hangt de groei van vrouwenorganisaties samen met de democratisering. Volgens haar heeft de democratie de levens van vrouwen in een genderspecifieke manier beïnvloed. De omstandigheden voor potentiële politicisering en mobilisering van vrouwen rondom zaken die hun genderidentiteit aantasten, zijn verbeterd. Maar de cultuur van angst die is ontstaan tijdens het conflict, heeft een spontane opkomst van vrouwenorganisaties tegen gewerkt. De drijfkracht voor het ontstaan van vrouwenorganisaties is voornamelijk te danken aan andere politieke krachten, zoals het demonstratie-effect van groepen moeders in Latijns-Amerika (denk aan moeders van Plazo de Mayo in Buenos Aires) en de internationale en regionale impact van het feminisme. Daardoor geïnspireerd hebben vrouwenleiders vrouwenorganisaties in Guatemala opgezet. Vrouwenorganisaties in Guatemala hebben gemeen dat ze over een lange tijd zijn ontwikkeld, in plaats van opgericht op een specifieke datum. Hierdoor zijn veel vrouwenorganisaties in Guatemala nog steeds in een wordingsproces verwickeld volgens Blacklock (1997:9). Daarnaast zijn vrouwenorganisaties in Guatemala vaak *top-down* georganiseerd, dat betekent dat de organisaties voornamelijk opgericht en gestuurd zijn door leiders. Een organisatie georganiseerd vanuit de *grass-roots*, zou veel meer een massa van vrouwen kunnen mobiliseren dan een *top-down* organisatie. De vrouwenorganisaties in Guatemala zijn dan ook niet gebaseerd op massaal lidmaatschap en dit beïnvloedt de relatie tussen de organisaties en de rest van de bevolking. Massamobilisatie is niet het voornaamste doel van de vrouwenorganisaties, omdat geloofd wordt dat dit doel te ver in de toekomst ligt door de kracht die nog zwak is van de organisaties en de behoefte om participatie

langzaam op te bouwen in een cultuur van angst zoals die heerst in Guatemala (Blacklock 1997:8-9).

1.6 Politieke participatie van vrouwen in Quetzaltenango

Net zoals in de rest van het land, zijn vrouwen in de meerderheid in het departement van Quetzaltenango. 54% is vrouw en 46% is man. Van de bevolking die onder de armoede grens leeft is 53% vrouw. In het schooljaar van 2007, was 49% vrouw op de basisscholen en van het totaal ingeschreven vrouwen, was 42% indigena. Dus wat betreft het ingeschreven staan op een basisschool is tussen mannen en vrouwen bijna gelijk. Wat betreft werk zijn er een genderverdeling over de verschillende sectoren. In het departement werken meer mannen in de sectoren landbouw, industrie en dienstverlening, terwijl in de handelssector meer vrouwen werken (sepren 2009).

Tijdens de laatste landelijke verkiezingen, werd er het meest gestemd door vrouwen uit de stedelijke gebieden van het departement, zoals de stad Xela, de onderzoekslocatie. Van de mensen die gestemd hadden, was 48% vrouw. Dit komt dus overeen met wat Leighley (1995) zegt over de gelijkheid in opkomst tussen mannen en vrouwen. Van deze groep vrouwen was het merendeel alfabeet, 71%. Volgens het Comité Nacional de Alfabetización (2008), was 80% van de geregistreerde analfabeten in 2008, vrouw. Dat 71% analfabeet was, is een grote verbetering voor Guatemala, want analfabeten mogen pas sinds 1996 stemmen. Daarvoor kon dus 71% van de vrouwen die wilde stemmen, niet stemmen.

De participatie van vrouwen in de CODEDEs (departementale ontwikkelingsraad) was in 2009 slechts 11% (sepren 2009). Volgens Lopez (2004) zijn er in Quetzaltenango verschillende obstakels die de participatie van vrouwen belemmeren. Het behoud van culturele patronen belemmert vrouwen in het nemen van beslissingen, op de niveaus van familie en gemeenschap. Er zijn vrouwen die op drie manieren worden gediscrimineerd, omdat zij arm zijn, omdat zij indigena zijn en omdat zij vrouw zijn. Veel vrouwen worden bedreigd door geweld en seksueel misbruik. In 2008 waren er 228 gevallen van geweld tegenover vrouwen, dit was toen drie procent van het aantal gevallen op nationaal niveau. Zeven van deze gevallen waren moorden en twaalf gevallen vielen onder economisch geweld.

Vrouwen met een laag inkomen hebben weinig toegang tot diensten zoals gezondheidszorg en onderwijs. Maya vrouwen worden vaak gebruikt voor het toerisme en politieke partijen. Veel van de hogere functies worden bekleed door mannen, een paar vrouwen en geen indigena's, volgens Lopez. Lopez denkt dat al deze factoren bijdrage aan de lage participatie van vrouwen in Quetzaltenango (Lopez: 2004:8-9).

In dit hoofdstuk is de theorie over gender en politieke participatie aan bod gekomen en daarnaast is besproken hoe deze begrippen zich in de context uiten. In de volgende drie hoofdstukken zal de theorie worden verbonden met de empirische gegevens die verzameld zijn tijdens de veldwerkperiode.

Ruimte en mogelijkheden in de lokale politiek van Xela

Hoofdstuk 2

Dit eerste empirische hoofdstuk is geschreven om een beeld te schetsen van de lokale politiek in de gemeente van Xela. Speciaal zal worden ingegaan op de ruimte van de politieke partijen en van de politieke organisaties. Een aantal organisaties zullen in dit deel uitgelicht worden, met name het werk wat ze doen in de gemeente. Ten slotte zal het thema gelijkheid in de gemeente Xela besproken worden. Hierbij wordt voornamelijk op gelijkheid tussen mannen en vrouwen ingegaan, maar daarnaast ook op gelijkheid tussen verschillende etniciteiten.

2.1 De lokale politiek van Xela

Op het centrale plein van de stad Xela bevindt zich het gemeentehuis, een imposant gebouw in koloniale stijl. De voorkant bestaat uit grote pilaren, waarachter zich de ingang bevindt. Voor de pilaren is een houten podium opgezet, dat wordt gebruikt voor toespraken, ceremonies of protesten. Tijdens het veldwerk van dit onderzoek werden op het plein iedere vrijdag tot aan Semana Santa (de week van Pasen) studentenacties uitgevoerd. Op 8 maart, Internationale vrouwendag, werden er verschillende marsen uitgevoerd door het Oficina Municipal de la Mujer, de officiële vrouwenorganisatie van de gemeente, waarvan het kantoor aan de achterkant van het gemeentehuis is gevestigd. Als je door de ingang aan de voorkant gaat, komt je uit op een prachtige binnentuin, omgeven door de kantoren van de gemeenteambtenaren. Rechtsboven bevindt zich het kantoor van de burgemeester, dat uitzicht biedt op het centrale plein. Naast zijn kantoor is een grote vergaderruimte, waar onder andere de gemeenteraad zitting houdt. De gemeenteraad bestaat uit veertien leden en op dit moment zijn daarvan vier vrouw, waaronder drie indigena's. Oficina Municipal de la Mujer werkt veel samen met deze raadvrouwen.¹ Tien van de veertien raadsleden zijn lid van de centrum-recht partij PAN (*Partido Acción Nacional*), de partij die ook de grootste in de nationale regering is. De andere vier leden zijn van verschillende partijen.²

---

¹ Interview Tita 09-03-2010

² Interview Ronaldo 26-03-2010

Volgens de burgemeester van de gemeente Xela bestaat er op dit moment een zwakte binnen de politiek van de partijen, want de partijen zijn gestopt om volgens ideologieën te werken vindt de burgemeester. In plaats van ideologieën, draait een partij slechts om een persoon, de leider. Hierdoor kan er niet meer gestemd worden volgens een bepaalde ideologische politieke voorkeur en verliezen mensen vertrouwen in de partijen.³ In hoofdstuk drie zal naar voren komen dat wantrouwen in de politiek een negatieve invloed heeft op politieke participatie. In de volgende paragraaf zal ook duidelijk worden dat de ruimte van de politieke partijen erg lastig is om binnen te komen.

2.2 Mogelijkheden en ruimtes voor vrouwen in de lokale politiek

De mogelijkheden voor vrouwen om politiek te participeren zijn in Guatemala sinds het vredesproces en het universele stemrecht fors gegroeid. Daarvoor mochten alleen geletterde vrouwen stemmen en voor 1930 zelfs alleen mannen. Volgens de burgemeester van Xela staan de deuren open voor mannen en vrouwen, maar hij vindt dat vrouwen nog een zwaardere en langere weg te gaan hebben wat betreft participatie. Dat komt volgens hem doordat vrouwen in Guatemala pas sinds kort een opleving meemaken bij het uitoefenen van hun rechten en daardoor lopen zij achter op mannen met betrekking tot participatie. Hij vindt dan ook dat vrouwen hierin extra gesteund moeten worden.⁴

De burgemeester vertelde ook dat er in principe wel ruimte is om binnen de politieke partijen te participeren, maar dat in praktijk vaak blijkt dat deze ruimtes nog het meest gesloten zijn. De ruimtes waarin geparticipeerd kan worden zijn de politieke partijen, de politieke organisaties, werkzaamheden binnen of in opdracht van het gemeentelijk bestuur en natuurlijk kiezen en je verkiesbaar opstellen. Norma is een vrouw die al 30 jaar bezig is met de politiek, ze is onder andere gouverneur en kandidaat afgevaardigde van Xela geweest en op dit moment secretaris van de vrede. Norma vindt dat de ruimte van de politieke partijen er heel lang over heeft gedaan om opener te worden en dat het nog heel lang zal duren voordat deze geheel geopend is. Volgens haar komt dat door de geprivilegerde en vaak mannelijke kringen waar deze

---

³ Interview burgemeester van Xela 27-03-2010

⁴ Interview burgemeester van Xela 27-03-2010

ruimte uit bestaat.⁵ De vrouwen die lid zijn van een politieke partij, zitten bijna nooit in de hogere functies hetgeen door de burgmeester en Martha werd bevestigd. Martha is lerares op een talenschool en is naast haar werk actief lid geweest van politieke organisaties. Op dit moment is ze een project aan het managen dat opleidingsprogramma's aan vrouwen aanbied en bezig een vakbond voor vrouwen op te zetten. Martha vertelde dat mannen vaak verwachten dat de vrouwelijke leden koffie halen en andere simpele taken uitvoeren.⁶

De ruimte van politieke partijen is dus nog slecht toegankelijk, maar de ruimte binnen politieke organisaties is makkelijker te betreden, er zijn dan ook meerdere vrouwenorganisaties in de gemeente van Xela aanwezig. Deze organisaties zullen in de volgende paragraaf besproken worden.

2.3 Vrouwenorganisaties in Xela

In de gemeente van Xela zijn meerdere politieke en humanitaire organisaties aanwezig en daarbij horen ook een aantal vrouwenorganisaties. De belangrijkste is al genoemd in paragraaf 2.2, namelijk La Oficina Municipal de la Mujer (OMM) dat in direct contact staat met de gemeente en door de gemeente gefinancierd wordt. Hoewel het OMM maar 3 vaste betaalde krachten heeft, is het toch een grote organisatie die drijft op een groep van ongeveer 30 vrouwelijke vrijwilligers die aangesloten is bij de organisatie. Daarnaast staan ze sterk door met vele andere organisaties uit de regio samen te werken. Tita is de *coordinadora* (directrice) van het OMM, ze is socioloog en maatschappelijk werkster en heeft een mastertitel. Het OMM organiseert allerlei activiteiten om de capaciteiten van vrouwen te ontwikkelen, van kookcursussen tot opleidingsprogramma's. Hiernaast organiseert het OMM ook cursussen om de kwaliteit van andere organisaties in de regio te bevorderen. Een voorbeeld hiervan is een cursus over seksueel geweld voor organisaties die hulp bieden aan vrouwen die seksueel mishandeld zijn. De cursus werd gegeven in een groot congrescentrum en er waren verschillende sprekers ingehuurd. Uit de hele regio waren leiders van organisaties naar deze bijeenkomst gekomen, waaronder ook drie politie agenten. Zij waren daar om de

---

⁵ Interview Norma 16-04-2010

⁶ Interview Martha 14-04-2010

samenwerking tussen hulporganisaties tegen seksueel geweld en de politie te verbeteren.⁷ Door de omvang van de organisatie en het geld dat ze krijgen van de gemeente is het mogelijk om zulke grootschalige bijeenkomsten te organiseren. Door samenwerking met andere organisaties wil het OMM de situatie van vrouwen verbeteren, of het nu gaat om mensenrechten, om de positie op de arbeidsmarkt of politieke participatie.⁸

Amuted is ook een vrouwenorganisatie die vrij groot is, maar deze staat geheel los van de gemeente. Amuted staat voor *Asociación Mujer Tejedora del Desarrollo*, vrij vertaald is dat de organisatie van weversvrouwen van ontwikkeling, maar dat kan ook gelezen worden als vrouwen die ‘weven’ [lees: werken] aan ontwikkeling. Amuted is een opvolger van een vrouwen comité, bestaande uit vrouwen van raadsleden, dat in het gemeentelijk bestuur werkzaam was sinds het vredesproces in 1996. De oprichter hiervan, Julia Sum, heeft in 1998 Amuted opgericht, waar zij nu de coordinadora van is. Een groot verschil met het comité is dat Amuted volledig los staat van het gemeentelijk bestuur. Amuted organiseert voornamelijk workshops en colleges over thema’s als zelfwaardering, organisatie en leiderschap. Deze worden gegeven in een groot bakstenen klaslokaal, waar behalve een groot aantal schoolbankjes verder niks aan de inrichting is gedaan. Volgens Julia zijn de colleges stukken beter dan een aantal jaar geleden, toen ze nog niet met een beamer konden werken. Daarnaast zijn de colleges een stuk interactiever volgens Julia.⁹ Tijdens het bijwonen van een college in de veldwerkperiode kwam het college echter nogal saai over, omdat er slechts een spreker voor twee uur lang aan het woord was. Het enige interactieve aan het college was dat sommige vrouwen soms een stukje voor mochten lezen uit een reader, bijvoorbeeld de uitleg van het begrip democratie. Naast het geven van losse workshops en colleges, heeft Amuted het project van formatie lopen. Dat project duurt 6 jaar en zorgt ervoor dat vrouwen hun school af kunnen maken en een carrière op kunnen bouwen. Voor dit project heeft Amuted een kleine groep vrouwen geselecteerd die graag wilde studeren, maar de middelen niet had om dat te doen. Julia vertelde dat vrouwen na dit project echte leiders zijn en het effect van het 6 jarig project is dan ook veel groter dan de workshops en colleges. Toch zegt Julia dat deze ook van belang zijn, want wellicht doen de vrouwen er zelf niets mee, maar geven ze wel de kennis die ze opdoen door aan

---

⁷ Conferentie seksueel geweld 10-03-2010

⁸ Conferentie OMM 11-03-2010

⁹ Interview Julia Sum 18-03-2010

hun kinderen via hun opvoeding en uiteindelijk zijn hun kinderen de generatie van de toekomst.¹⁰

Naast deze grote organisaties zijn er nog een aantal kleine organisaties in de gemeente actief, zoals bijvoorbeeld Ixquic, Circulo de Genero en Proyecto Miriam. Deze drie organisaties zijn gehuisvest in hetzelfde gebouw en werken dan ook veel samen. Ze zijn daarnaast onderdeel van een groep van achttien organisaties uit de regio. Deze organisaties hebben geen contact met de gemeente, maar wel met het OMM. Ze worden gefinancierd door hun leden en door NGO's. De organisaties van Ixquic en Circulo de Genero bestaan allebei uit een leider en een secretaresse, Proyecto Miriam beschikt slechts over een vrouw voor de regio van Xela, dat is Juana, een jonge indigena vrouw. Victoria en Miriam respectievelijk zijn leiders van de organisaties Ixquic en Circulo de Genero. Zij zijn ook allebei indigena en wat ouder dan Juana, zij hebben dan ook al een langere carrière achter de rug. In het gebouw zitten drie kantoren en een grote ruimte waar allerlei bijeenkomsten worden gehouden. Voor officiële bijeenkomsten van verschillende organisaties, staat er in deze kamer meestal een grote ronde tafel met aan het hoofd een groot scherm waar een beamer op schijnt. Maar voor de cursussen voor leden van de organisaties over bijvoorbeeld leiderschap, wordt deze kamer op een hele knusse manier ingericht, zodat de vrouwen zich op hun gemak voelen. De hele kamer wordt dan bedekt met tapijten en overal worden kussens langs de muren gelegd, zodat de vrouwen comfortabel op de grond kunnen zitten of liggen. Alle bijeenkomsten beginnen met een Maya ceremonie, omdat de leiders van de organisaties Indigena zijn en een groot deel van de leden ook, hoewel alle drie de organisaties tegenwoordig met zowel indigena's als non-indigena's werken. De bijeenkomsten van deze organisaties lijken een stuk aantrekkelijker om te volgen dan de bijeenkomsten van Amuted, omdat deze bijeenkomsten veel interactiever zijn, met allerlei spelletjes tussendoor die passen bij het thema van de bijeenkomst.

Deze organisaties zijn er allemaal op gericht om de situatie van vrouwen in Xela te verbeteren en gelijkheid tussen mannen en vrouwen te bevorderen. Volgens Martha zijn er in Xela nog veel mannen die denken dat vrouwenorganisaties te feministisch zijn.¹¹ In de volgende paragraaf zal daar op in worden gegaan.

---

¹⁰ Interview Julia Sum 18-03-2010

¹¹ Interview Martha 14-04-2010

2.4 Streven naar gelijkheid of feminisme?

Veel vrouwenorganisaties streven naar gelijkheid tussen mannen en vrouwen, maar er volgens Martha vinden veel mannen die vrouwenorganisaties te feministisch. Ronaldo zit in de gemeenteraad van Xela en vindt dat ook. Hij vindt dat deze organisaties alleen maar meer verdeeldheid creëren, doordat zij zich alleen op vrouwen richten.¹² Echter, volgens Martha zijn deze organisaties juist opgericht vanwege een ongelijkheid tussen mannen en vrouwen. Volgens haar begint de ongelijkheid al op school, waar bepaalde vakken alleen door meisjes gevolgd kunnen worden en weer andere vakken alleen door jongens.¹³ Volgens Norma leeft de bevolking van Guatemala in een verdeelde maatschappij: *“Onze maatschappij is verdeeld, door religie, politieke ideologieën, economische ontwikkeling, de cultuur verdeeld ons, de kleur van onze huid.”* Norma vindt dat de organisaties niks met deze verdeling te maken hebben.¹⁴

Volgens de burgemeester zijn er wetten in Guatemala die voorschrijven dat het percentage vrouwen in overheidsfuncties een afspiegeling moet zijn de samenleving, maar dat is eigenlijk nergens zo. Hij is daarom bezig om meer vrouwen in zijn bestuur te laten werken. Ook het OMM is veel bezig om gelijkere percentages te bereiken. Volgens Ronaldo moet men ophouden met het denken in percentages, maar zich meer richten op capaciteiten. Maar veel van de vrouwenorganisaties zijn juist opgericht om de capaciteiten van vrouwen te bevorderen. Volgens Julia lopen vrouwen op dit moment, wat betreft politieke capaciteiten, achter op mannen en dat is een van de redenen dat de participatie ondemocratisch is, vertelde Julia. Daarom hebben vrouwen extra hulp nodig en de vrouwenorganisaties bieden deze hulp.¹⁵

Ronaldo vindt ook dat vrouwen in de politiek niet in het bijzonder op moeten komen voor belangen voor vrouwen en dat zij moeten stoppen te denken als vrouwen maar als representanten van de bevolkingsgroep die hen heeft verkozen. Zo werkt het natuurlijk in een perfecte democratie, maar in Guatemala zijn vrouwen nu eenmaal in de minderheid in de politieke ruimtes. Daarnaast zijn er volgens Juana, coordinadora van Proyecto Miriam, belangen die specifiek voor vrouwen gelden, bijvoorbeeld als het gaat om seksueel geweld, omdat vrouwen daar veel vaker het slachtoffer van zijn dan

---

¹² Interview Ronaldo 26-03-2010

¹³ Interview Martha 14-04-2010

¹⁴ Interview Norma 16-04-2010

¹⁵ Interview Julia 13-04-2010

mannen. Dat zijn belangen die mannen wel kunnen erkennen, maar die vrouwen zelf veel beter begrijpen en daarom is het in Xela wel van belang dat vrouwen voor vrouwenbelangen opkomen.

Naast de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen, is de ongelijkheid tussen Indigena's en non-Indigena's ook een belangrijk thema in Guatemala. Indigena's zijn over het algemeen armer en hebben minder toegang tot politieke ruimtes vanwege taalbarrières en slechte documentatie. Hier zal kort in worden gegaan op hoe dit thema in Xela naar voren komt. Volgens de burgemeester is Xela een uitzondering wat betreft ongelijkheid tussen Indigena's en non-Indigena's in participatie. Volgens hem komt dat door de gelijke verhoudingen, namelijk 50:50, en de harmonieuze relatie tussen de twee etniciteiten. Volgens hem is Xela een voorbeeld voor de rest van het land en is deze harmonieuze relatie de reden dat in Xela een stuk minder geweld heerst dan in de hoofdstad. Dat participatie gelijk is tussen Indigena's en non-Indigena's is goed te zien in de gemeente. Verschillende hogere functies zijn in het verleden zowel door Indigena als non-Indigena vrouwen bekleed en op dit moment zijn 3 van de 4 vrouwen in de gemeenteraad Indigena. Ook de organisaties werken zowel met Indigena's als non-Indigena's. Sommige organisaties zoals Amuted, Ixquic en Proyecto Miriam zijn in eerste instantie opgericht om Indigena vrouwen te steunen, maar tegenwoordig werken ze met beide etniciteiten, dat komt omdat in Xela de twee etniciteiten meer gelijk zijn in de rest van t land.

2.5 Conclusie

In Xela is de ruimte van politieke partijen nog vrij gesloten. De ruimte van politieke organisaties is meer geopend en daarom bestaan er al meerdere vrouwenorganisaties en andere politieke organisaties in Xela. Sommige werken samen met de gemeente, maar de meeste organisaties werken samen met andere organisaties om hun krachten te bundelen. De voornaamste activiteit van vrouwenorganisaties is het bevorderen van de capaciteiten van vrouwen, dit gebeurt op verschillende manieren, zoals workshops of opleidingsprogramma's. Duidelijk is dat deze organisaties zijn ontstaan uit een ongelijkheid in participatie tussen mannen en vrouwen. De organisaties willen de vrouwen verder vooruit helpen, zodat er meer gelijkheid ontstaat tussen mannen en vrouwen.

Factoren die politieke participatie beïnvloeden

Hoofdstuk 3

Vanuit de theorie weten we dat hulpbronnen en politieke betrokkenheid invloed hebben op de politieke participatie en dat politieke betrokkenheid in het bijzonder het verschil tussen participatie van mannen en vrouwen kan verklaren. Angst en de traditionele rol van vrouwen in Xela hebben een negatieve invloed op participatie. In de volgende paragraaf zullen eerst deze negatieve invloeden besproken worden. Daarna zullen tegen deze achtergrond de hulpmiddelen besproken worden die in Xela van belang zijn voor participatie van vrouwen en ten slotte komt de politieke betrokkenheid aan de orde.

3.1 Negatieve factoren

3.1.1 De traditionele rol van de vrouw

In Xela heerst een traditioneel beeld over vrouwen dat onder andere door de Katholieke kerk is ontstaan, zoals ook in de theorie naar voren is gekomen. In dit beeld zorgen vrouwen voor hun kinderen en werken zij thuis, terwijl de mannen buitenshuis geld verdienen. Dit beeld belemmert de participatie van vrouwen, omdat zij volgens dit beeld niet thuis horen in de politieke ruimte. Dit traditionele beeld heeft in Xela ook op andere manieren invloed op de participatie van vrouwen. Twee respondenten¹⁶ brachten het sociaal mandaat dat voorschrijft dat vrouwen in de privé-ruimte thuishoren in verband met het machismo. Uit de theorie blijkt echter dat dit mandaat voortkomt uit normen en waarden van de Katholieke kerk. Om verwarring te voorkomen zal daarom hier gesproken worden van de traditionele rol van vrouwen.

Door de traditionele rol van vrouwen wordt er van veel vrouwen verwacht dat zij zich voornamelijk in de privé-ruimte begeven in plaats van de publieke ruimte. Victoria, de coordinadora van Ixquic, vertelde dat vrouwen in Xela voornamelijk beslissingen nemen in hun privé-ruimte, maar zelfs daar worden de belangrijkste beslissingen genomen door mannen. Dit beperkt participatie, want ‘Als een vrouw al weinig beslissingen neemt in haar privé-ruimte, zal zij nog minder beslissingen nemen in haar publieke ruimte’, aldus Victoria.¹⁷

---

16 Victoria en Julia

17 Interview Victoria 15-04-2010

Een ander gevolg van het traditionele beeld is dat vrouwen die wel participeren en opkomen voor genderbelangen, worden verweten het traditionele beeld kapot te maken. In Xela zien veel mensen feminisme daarom als iets negatiefs. Feministische vrouwen worden bestempeld als vrije vrouwen, zonder normen en waarden, losbandig, promiscue en lesbisch.¹⁸ Deze kritiek beïnvloedt de participatie van vrouwen negatief, doordat zij bang zijn dezelfde kritiek te krijgen als zij participeren. Volgens Norma moeten vrouwen eerst zichzelf ervan overtuigen dat deze oordelen niet kloppen en dat zij wel over de capaciteiten beschikken om te kunnen participeren. Vervolgens moeten zij meestal ook nog het hoofd bieden aan hun familie, daarna hun gemeenschap en ten slotte nog het systeem van politieke partijen.¹⁹

Het traditionele beeld van vrouwen houdt dus in Xela politieke participatie van vrouwen tegen. Dit valt buiten de theorie over politieke betrokkenheid die bijdraagt aan politieke participatie, maar gaat over de invloed van genderverhoudingen op participatie. Naast kritiek werken ook andere factoren angst in de hand in Xela, waardoor participatie belemmerd wordt. Deze zullen in de volgende paragraaf besproken worden.

3.1.2 Angst

In Guatemala heeft jaren lang politieke onderdrukking plaatst gevonden tijdens de dictaturen en de burgeroorlog, waardoor een algemene angst is ontstaan voor het uiten van politieke meningen. Sinds de vrede is er wel veel veranderd, maar vooral vrouwen hebben nog steeds angst om de politieke ruimte te betreden. Dit komt omdat vrouwen nog steeds gediscrimineerd worden en onbekender zijn met de politieke ruimte dan mannen. Naast politieke onderdrukking wordt angst om de politieke ruimte te betreden gecreëerd door kritiek, zoals in de vorige paragraaf is besproken, geweld en wantrouwen in de politiek. De factoren geweld en wantrouwen zullen hieronder besproken worden.

Sinds het vredesproces is het geweld afgenomen, maar nu nog bestaat er veel geweld in Xela en specifiek seksueel geweld en huiselijk geweld tegenover vrouwen. Volgens Julia kan een vrouw die geteisterd wordt door geweld, niet participeren.²⁰ Victoria legt uit dat een vrouw die slachtoffer is van geweld, niet kan denken in de

---

18 Interview Victoria 15-04-2010 en Interview Norma 16-04-2010

19 Interview Norma 16-04-2010

20 Interview Julia 13-04-2010

politieke ruimte, omdat haar ruimte verkleind is door het geweld.²¹ Volgens Julia is dit bij huiselijk geweld het sterkst, want vrouwen die hiermee geconfronteerd worden, durven binnenshuis niet eens te praten. Hun zelfwaardering wordt door de vernedering van het huiselijk geweld aangetast, waardoor zij het vertrouwen in hun capaciteiten verliezen en niet durven te participeren omdat zij denken dat zij dat niet kunnen.²²

Naast geweld speelt in Xela wantrouwen in de politiek een grote rol bij participatie. Hoewel deze factor zowel vrouwen als mannen betreft, is het wel belangrijk om in dit verband te noemen, want Ronaldo zei hierover: *“Veel mensen hebben geen vertrouwen in de politiek, maar ik snap niet hoe dat hun weerhoudt om te participeren. Als je vindt dat de politiek slecht is, zou je toch juist willen participeren om het beter te maken.”*²³. Hij geeft wel toe dat voor dit inzicht educatie nodig is, wat veel vrouwen in Xela missen. Maar volgens Juana laten vrouwen zich ook weerhouden doordat zij denken dat alles in de politiek bedrog is en dat de politiek niet alleen slecht is, maar ook dat zijzelf er geen invloed op kunnen hebben.²⁴ Volgens de burgemeester van Xela werkt de politiek van Guatemala al een lange tijd niet meer volgens ideologieën, waardoor mensen het vertrouwen in de politiek hebben verloren. Anderen²⁵ zeiden ook dat het wantrouwen wordt gevoed door alle corruptie die er gaande is in de lokale en landelijke politiek.

In Xela spelen machismo en angst dus een belangrijke rol in het belemmeren van participatie. In de volgende paragrafen zullen de andere invloeden op participatie besproken worden.

3.2 Factoren met zowel negatieve als positieve werking op participatie

Naast invloeden die participatie direct belemmeren, is er in Xela een aantal factoren, dat meespeelt bij participatie, zowel in negatieve als positieve zin. Als men over veel van deze factoren beschikt, zoals tijd en geld, dan bevordert dat participatie. Als men over weinig van deze factoren beschikt, werkt dat negatief op participatie. Deze factoren zijn opgedeeld in hulpmiddelen en politieke betrokkenheid en in deze paragraaf zal duidelijk worden hoe deze factoren bijdragen aan participatie.

---

21 Interview Victoria 15-04-2010

22 Interview Julia 13-04-2010

23 Interview Ronaldo 09-04-2010

24 Interview Juana 25-03-2010

25 Julia, Norma en Juana

3.2.1 Hulpmiddelen

In Xela blijkt uit verschillende interviews²⁶ dat sommige vrouwen door een gebrek aan geld, tijd, educatie en capaciteiten minder participeren en dat andere vrouwen juist meer participeren doordat zij hier wel over beschikken. In de onderstaande paragraaf zal besproken worden wat voor rol deze factoren spelen bij participatie van vrouwen in Xela.

Victoria vertelde dat de vrouwen met een hoge functie in de politiek geprivilegieerde vrouwen zijn, omdat zij over genoeg economische middelen beschikken om de politiek in te kunnen gaan. De meeste andere vrouwen kost het te veel geld om de hogere functies in de politiek te bereiken.²⁷ Tita is nu coordinadora van een grote organisatie en als ze het geld had zou ze binnen de politieke partijen willen werken, want volgens haar verdient dat te weinig om zichzelf te kunnen onderhouden. Norma vertelde dat het geld niet alleen direct nodig is om te participeren, maar ook om te investeren in capaciteiten, bijvoorbeeld in educatie. Martha vertelde dat de meeste vrouwen niet eens geld hebben om de krant te kopen. Dit geldt overigens ook voor mannen, maar de meeste arme mensen in Xela zijn vrouwen, volgens Tita.²⁸

Geld hangt samen met tijd, hoe meer geld je hebt, hoe meer tijd je vrij kunt maken om te participeren. Veel vrouwen in Xela hebben geen tijd om te participeren, omdat ze hun tijd moeten besteden aan geld verdienen. Ook het moederschap speelt een belangrijke rol, dat voortkomt uit het traditionele beeld van de vrouw zoals in paragraaf 3.2.1. is besproken. Van vrouwen wordt verwacht dat ze naast hun werkt voor het gezin zorgen en dan blijft er weinig tijd over voor participatie, zo vertelde Martha: *“Vaak hebben vrouwen, als een leven thuis hebben, geen tijd om de krant te lezen en zijn ze constant bezig met schoonmaken, koken en op de kinderen letten.”*²⁹ Julia vertelde zelfs dat de meeste vrouwen niet eens tijd hebben om na te denken over de politiek, doordat zij constant bezig zijn met hun kinderen en het huishouden.³⁰ Victoria heeft besloten om de vrouwen die naar de bijeenkomsten van haar organisatie komen, toe te staan om hun

---

26 Interview Miriam 24-03-2010, Interview Victoria 07-04-2010, Interview Julia 13-04-2010, Interview Martha 14-04-2010, Interview Norma 16-04-2010, Interview Juana 20-04-2010

27 Interview Victoria 15-04-2010

28 Conferentie OMM 11-03-2010

29 Interview Martha 14-04-2010

30 Interview Julia Sum 18-03-2010

kinderen mee te nemen, want anders kunnen heel veel vrouwen niet komen. De kwaliteit van de bijeenkomsten gaat hierdoor helaas wel naar omlaag.³¹

Ronaldo vertelde dat het bij participatie niet gaat om of je man of vrouw bent, maar om je capaciteiten en daarom is educatie van groot belang. Omdat vrouwen in Xela minder educatie hebben dan mannen, is het logisch dat mannen op dit moment meer participeren dan vrouwen. Tijdens een bijeenkomst van de organisatie Amuted werd verteld dat educatie zorgt voor een constructie van capaciteiten en kennis. De burgemeester van Xela vertelde dan ook dat educatie de belangrijkste manier is om participatie te verbeteren en daar zijn andere respondenten³² het mee eens, zo zei Martha:

“als [vrouwen] hun studie hebben afgerond, zijn ze leiders, ze praten in het openbaar, praten over gelijkheid, over respect, daarom denk ik dat het ligt aan het gebrek aan mogelijkheden, de armoede, de plaats waar iemand woont, waar bijvoorbeeld geen scholen zijn.”³³

Norma vertelde dat de capaciteiten van vrouwen niet alleen hetzelfde moeten zijn als die van mannen, maar dat zij driekeer zoveel capaciteiten moeten hebben om erboven uit te steken, omdat vrouwen sneller op hun fouten worden aangekeken vanwege de kritische houding tegenover vrouwen in de politiek.³⁴ Ronaldo stelt dat men zich het beste alleen op educatie kan richten, volgens hem kan men beter één vrouw naar de universiteit sturen dan 100 vrouwen een workshop over participatie geven. Hoewel de meeste vrouwelijke respondenten³⁵ het met Ronaldo eens zijn dat educatie belangrijk is voor participatie, zijn alle geïnterviewde organisaties ook bezig met het bevorderen van capaciteiten door middel van workshops. Juana vertelde dat er op dit moment een hoop vrouwen zonder opleiding zitten en dat daarom de capaciteiten van deze vrouwen verbeterd moeten worden via workshops. Volgens Julia kunnen deze vrouwen dan hun kennis gebruiken om hun kinderen beter op te voeden en hen naar school te laten gaan. Julia en Juana geven dus een nuancering op de stelling van Ronaldo, namelijk dat men zich moet richten op educatie, maar ook op het bevorderen van capaciteiten van vrouwen zonder opleiding.

---

31 Bijeenkomst Ixquic12-04-2010

32 Julia, Juana, Tita, Martha, Ronaldo en Norma

33 Interview Martha 14-04-2010

34 Interview Norma 16-04-2010

35 Julia, Juana, Tita, Martha en Norma

De hulpmiddelen geld, tijd, educatie en capaciteiten zijn erg belangrijk voor vrouwen in Xela om te kunnen participeren. In de volgende paragraaf zal echter duidelijk worden dat er naast deze hulpmiddelen een andere factor een rol speelt bij participatie, namelijk politieke betrokkenheid.

3.2.2 Betrokkenheid

In Xela is er wel een aantal vrouwen dat over genoeg economische middelen beschikt om te participeren, maar dan nog is participatie niet vanzelfsprekend. Dat komt omdat men ook politiek betrokken moet zijn. Volgens de respondenten bestaat er te weinig interesse in en kennis over de politiek. Daarnaast is de invloed van vrouwen in de politiek zeer gering, waardoor het weinig aantrekkelijk is om te participeren.

Educatie zorgt naast capaciteiten ook voor kennis. Voor participatie is kennis van rechten nodig om gebruik te kunnen maken van het stemrecht en om mensenrechten te kunnen verdedigen. Volgens Julia is kennis ook belangrijk om de situatie van andere vrouwen te leren kennen, want anders blijven vrouwen enkel geïnteresseerd in hun eigen situatie. Als vrouwen kennis hebben van de situatie van andere vrouwen, maar ook de situatie van het land, zullen zij volgens Julia geneigd zijn om deze situatie te verbeteren. Zo zegt Julia:

“Maar als ze er kennis van zouden hebben, zouden ze zien dat we een slechte staat hebben, een fascistische staat, een corrupte staat, een staat van uitsluiting, een staat die ons geen steun geeft, een staat waarin de indigena’s op de tweede plaats komen, een staat die discrimineert.”³⁶

Uit dit citaat blijkt dat interesse en kennis invloed op elkaar hebben. Door te weinig kennis hebben vrouwen een gebrek aan interesse. Ook Martha zegt dat het van belang is om de realiteit van andere vrouwen te kennen en de wens te hebben hen te steunen. Miriam zegt dat er juist geen interesse is om kennis te vergaren. Het is dus een causaal verband dat beide kanten op kan werken.

Het gebrek aan interesse werd door Juana in verband gebracht met het individualisme. Volgens haar zijn vrouwen in Xela meer bezig met hun kinderen, hun huis en hoe ze geld moeten verdienen om eten te kunnen kopen voor hun kinderen en

---

36 Interview Julia 18-03-2010

daarom interesseert hun niet wat er in het land gebeurt. Volgens Victoria heerst het individualisme niet doordat vrouwen dat zo willen, maar omdat het een sociaal mandaat is, dat voort komt uit het machismo, want het machismo staat voor een vrouw die zich niet in de publieke ruimte beweegt. In paragraaf 3.2.1. is besproken dat dit verband niet overeenkomt met de theorie, want de theorie stelt dat deze verdeling van privé-ruimtes en publieke ruimtes voortkomt uit de normen en waarden van de Katholieke kerk. Julia vertelde ook dat het individualisme ervoor zorgt dat vrouwen elkaar niet steunen. Volgens Ronaldo heerst het individualisme zowel onder arme als rijke mensen, Ronaldo beredeneert dat zo: *“Als je rijk bent en alles al hebt, waarom zou je dan nog participeren om dingen te veranderen? En als je arm bent, als je eigen situatie al slecht is, waarom zou je dan eerst beginnen met het verbeteren van de situatie van het land?”*

Dat er weinig interesse is voor de politiek blijkt bijvoorbeeld uit de colleges van Amuted. Julia, de coordinadora vertelde dat vroeger de vrouwen tijdens hun colleges zaten te slapen, daarom hebben ze de colleges levendiger proberen te maken. Maar nog steeds komt het merendeel veel te laat en doen er maar een stuk of tien vrouwen mee, terwijl er in het lokaal wel 50 vrouwen passen.

Doeltreffendheid speelt ook een rol bij participatie van vrouwen in Xela. Julia zei dat het voor vrouwen die in de politiek zitten moeilijk is om voor genderbelangen op te komen. Dat komt omdat de meerderheid van ruimtes waar beslissingen worden genomen, uit mannen bestaat en daardoor wordt er minder naar de vrouwen geluisterd. Martha vertelde ook dat veel vrouwen gedirigeerd worden door hun man en dat ze geen vrijheid hebben om voor hun eigen ideeën op te komen. Volgens hen participeren veel vrouwen niet, omdat ze denken dat ze toch niets kunnen bereiken.

3.3 conclusie

Vrouwen in Xela worden nog altijd belemmerd in hun participatie door het machismo en vooral door de traditionele rol van de vrouw, waar participatie niet in past. Daarnaast heeft de politieke onderdrukking tijdens de burgeroorlog ertoe geleid dat veel vrouwen angst hebben om de politieke ruimte te betreden. Hiernaast spelen hulpbronnen ook een rol, want veel vrouwen in Xela zijn arm en hebben geen tijd en geld om te participeren of een opleiding te volgen. Maar naast te weinig hulpbronnen, hebben de vrouwen ook weinig interesse om in de politiek te participeren, wat voortkomt uit een gebrek aan

kennis over de politiek. Te weinig kennis kan liggen aan te weinig educatie, maar ook aan het individualisme dat in Xela heerst. Om de participatie van vrouwen in Xela te verbeteren is het dus van belang hen meer geïnteresseerd te maken in de politiek door hen educatie en kennis over de situatie van andere vrouwen en het land te verschaffen.

Participatie en genderbelangen van vrouwen met een functie in de politiek

Hoofdstuk 4

In Xela participeren aanzienlijk minder vrouwen in de politiek dan mannen, maar een aantal vrouwen participeert fanatiek in organisaties en sommigen hebben daar zelfs een hogere functies bereikt. Wat dat betreft kan Xela volgens de burgemeester³⁷ ten voorbeeld dienen voor andere gemeentes in Guatemala. In het voorgaande is besproken hoe de politiek van Xela eruit ziet en welke factoren in Xela invloed hebben op de participatie van vrouwen. In deze paragraaf zal verder ingegaan worden op vrouwen met een functie in de politiek, wat hun participatie heeft beïnvloed en hoe politieke betrokkenheid daar een rol in speelt. Vervolgens zal besproken worden hoe zij participeren in de lokale politiek van Xela. Ten slotte zal uitgelegd worden welke belangen deze vrouwen bij hun participatie hebben en of zij daadwerkelijk de intentie hebben om invloed uit te oefenen op de politiek. Dat laatste is een onderdeel van de definitie van politieke participatie.

3.1 Drijfveren voor participatie

Alle respondenten hebben altijd al iets gedaan met politieke organisaties en dat heeft hen geholpen om te komen waar ze nu zijn. De meeste vrouwen die in de organisaties werken, hebben hiervoor ook al bij een politieke organisatie gewerkt, zowel vrouwenorganisaties als neutrale organisaties. Waarom zij in de eerste plaats binnen politieke organisaties terecht zijn gekomen, heeft veel te maken met hun educatie. Wat betreft studie hebben alleen Norma en Tita een mastertitel, zij zijn ook de twee vrouwen met de hoogste functies onder de geïnterviewde vrouwen. Juana heeft ook gestudeerd dankzij haar familie. Haar ouders wilden niet dat hun kinderen hetzelfde mee hoefden te maken als zij (politieke onderdrukking) en daarom hebben zij hun kinderen laten studeren. Norma werd tijdens haar studietijd al verkozen tot president van haar studentenorganisatie. Dit gaf haar veel zelfvertrouwen en in deze tijd heeft ze veel capaciteiten verworven die belangrijk zijn voor politieke participatie. Ze heeft nu een

---

³⁷ Interview burgemeester van Xela 27-03-2010

indrukwekkende carrière achter de rug, ze heeft les gegeven op de universiteit, zich kandidaat gesteld voor afgevaardigde en ze is gouverneur geweest. Daarom is het ook niet verwonderlijk dat ze op dit moment de ambities heeft om president te worden.

Hoewel Norma het ver heeft geschopt, vindt zij het erg lastig om hoge functies te bereiken in de politiek. De politieke partijen hebben wel veel vrouwelijke leden, maar die bekleden nauwelijks hogere functies. Norma zegt dat zij al betrokken is bij de politiek sinds haar 6^e levensjaar en dat ze er in totaal 45 jaar over zal doen om in de tweede kamer te belanden. Politieke participatie van een hoger niveau dan stemmen alleen kost dus erg veel moeite en tijd.

Bij Julia thuis werd altijd veel gepraat en gediscussieerd, waardoor zij heeft geleerd zich een mening te vormen. Volgens haar is dat de basis voor de functie van directrice van een organisatie. Zoals uit de theorie blijkt in paragraaf 1.1.4, is discussie een onderdeel van politieke betrokkenheid. Door de discussies binnen haar familie is Julia dus politiek betrokken geraakt. Norma zegt zelf uit een familie van sociale promotoren te komen, haar vader en grootouders hebben haar geleerd altijd haar gemeenschap van dienst te zijn. Haar vader was voor 40 jaar lang een politiek leider. Hierdoor werd er bij haar thuis ook veel gediscussieerd en daar heeft zij ook veel van geleerd.

Drie van de zeven vrouwen³⁸ geven aan dat hun familie hen heeft gedreven tot participatie. Toen de vader van Norma overleed, moest zij de leiding overnemen van de familie, dit heeft ervoor gezorgd dat zij leiderschapscapaciteiten heeft verworven. Stimulatie van familie is belangrijk geweest bij deze vrouwen. De invloed van hun familie heeft ertoe geleid dat zij betrokken zijn geraakt bij de politiek, bij Juana was dat via de universiteit en bij Julia was dat door te leren zich een mening te vormen. Een mening vormen is een vaardigheid en valt dus onder hulpbronnen, maar discussie voeren is een onderdeel van politieke betrokkenheid. Norma heeft een opleiding kunnen volgen door haar familie, maar daarnaast is zij opgegroeid binnen een familie waarin veel leden politiek participeerden. Dit heeft niet alleen als voorbeeldfunctie gewerkt, maar hierdoor heeft zij kennis en interesse opgedaan, geleerd te discussiëren en andere vaardigheden ontwikkeld. Familie en ervaring hebben de politieke betrokkenheid van deze vrouwen bevorderd en ook beschikken zij daardoor over de benodigde

---

³⁸ Julia, Norma en Juana

vaardigheden voor politieke participatie. In de volgende paragraaf zal besproken worden hoe deze vrouwen participeren in de lokale politiek van Xela.

3.2 Participatie van vrouwen met een hoge functie in de lokale politiek van Xela

In de gemeente van Xela zijn veel vrouwenorganisaties opgericht. Sommige werken direct samen met het gemeentebestuur en anderen staan er los van. Binnen de organisaties die in het veldwerk bezocht zijn³⁹ werken voornamelijk vrouwen, hoewel er bijvoorbeeld ook mannen binnen het technische team van Amuted werken. Het werk binnen deze organisaties valt onder politieke participatie, omdat de organisaties politiek gericht zijn en de intentie hebben om iets binnen de politiek te veranderen. Het doel is namelijk meer vrouwen in de politiek, zodat vrouwen gerepresenteerd worden in het gemeentelijk bestuur, maar ook landelijk. Het bevorderen van participatie doen de organisaties op verschillende manieren.

Victoria is hoofd van de vrouwenorganisatie Ixquic. Met haar organisatie is zij bezig de capaciteiten van vrouwen te bevorderen door bijvoorbeeld workshops te geven over het thema 'beslissingen nemen'. Volgens Victoria is het belangrijk dat vrouwen eerst beslissingen leren nemen in hun privé-omgeving, want als zij daar niet een beslissingen kunnen nemen, waarom zouden ze dan beslissingen in de openbare ruimte nemen. Victoria vertelde dat over de hele wereld en zo ook in Xela vrouwen in de meerderheid zijn, zij beslaan iets meer dan 50% van de bevolking, maar in de ruimtes waar beslissingen genomen moeten worden ten behoeve van de bevolking, zijn voornamelijk mannen aanwezig. Zij vindt dat de stem van de bevolking moet doorklinken en daarom moeten meer vrouwen zich in deze ruimtes begeven. De directie van Ixquic bestaat slechts uit Victoria en haar secretaresse, maar zij organiseren en leiden workshops waar een hoop leden aan deelnemen. Victoria heeft dus direct contact met de vrouwen die lid zijn.

Victoria werkt ook samen met een aantal andere organisaties in de regio, waarvan er twee kleinere organisaties in hetzelfde gebouw zitten, namelijk Proyecto Miriam en Circulo de Genero. Amuted en Oficina municipal de la Mujer zijn grotere organisaties. In de grotere organisaties worden de workshops niet gegeven door de coordinadora's zelf, maar doen andere mensen van de organisatie dat. Het OMM huurt

---

³⁹ Amuted, Circulo de Genero, Oficina Municipal de la Mujer, Ixquic en Proyecto Miriam

soms ook wel eens organisaties uit andere delen van het land in om workshops te geven. Julia van Amuted heeft wat dat betreft een hogere functie dan de coordinadora's van de kleinere organisaties.

Tita is coordinadora van het OMM, de officiële vrouwenorganisatie van de gemeente, en zij heeft daarom ook het meest contact met de lokale politiek. Ze heeft er over nagedacht om daadwerkelijk een functie in de politiek te bekleden, maar dan zou ze eerst nog een mastertitel moeten halen en daarnaast verdient het minder goed volgens Tita en daar heeft zij op dit moment niet de economische middelen voor. De participatie van deze vrouwen is dus voornamelijk op het gebied van organisaties. Ook Juana vertelde dat de participatie van vrouwen op landelijk niveau langzaam groeit, maar dat wel inmiddels steeds meer vrouwen binnen politieke organisaties werken. Martha is lid van politieke organisaties, maar dit kan ze niet fulltime doen vanwege te weinig economische middelen. Ze werkt ernaast als lerares op een Spaanse talenschool en in haar vrije tijd probeert ze zo veel mogelijk te participeren in de organisaties waar ze lid van is.

Een van de vrouwen in Xela die functies in de top van de politiek bekleden is Norma Quixtan. Op dit moment is ze secretaris van de vrede en ze heeft ambities om ooit president van het land te worden. Participatie van een niveau hoger dan stemmen begint in Xela dus voornamelijk binnen politieke organisaties, omdat deze toegankelijker zijn dan politieke partijen en besturen. In de volgende paragraaf zal besproken worden waarom zij er zelf voor hebben gekozen om te participeren en wat hun praktische en strategische genderbelangen hierbij zijn.

3.3 Praktische en strategische genderbelangen

Vrouwen die participeren hebben meestal zowel praktische als strategische genderbelangen bij hun werk. In de theorie zijn deze begrippen in paragraaf 1.3 besproken. Praktische genderbelangen lopen uiteen van zichzelf ontwikkelen en uiteindelijk president worden tot geld verdienen om kinderen een betere opvoeding te bieden. Dat praktische genderbelangen uiteenlopen is logisch, omdat dit per individu anders kan zijn.

Wat betreft genderbelangen is het bevorderen van participatie van vrouwen het belangrijkste, of dat nu gebeurt door vrouwen te laten studeren of discriminatie tegenover

vrouwen te verminderen, meer participatie is het uiteindelijke doel. Deze belangen zijn strategisch, omdat het doel is om gelijkheid in participatie tussen mannen en vrouwen te bereiken. Dat deze vrouwen allemaal voor gelijkheid opkomen, verklaart dat zes van de zeven vrouwen bij een vrouwenorganisatie werken, of bij een organisatie die op gelijkheid is gericht. Norma, die niet bij een organisatie werkt, vertelde dat zij sinds de dood van haar vader bezig is geweest met participatie van vrouwen. Norma heeft naast doelen ook idealen zoals het wensbeeld dat traditionele politici met andere ogen gaan kijken en met andere oren gaan luisteren en meer waarde gaan hechten aan participatie. Volgens haar is dat een utopie en al blijft het belangrijk om idealen na te streven, haar doelstelling blijft het bevorderen van capaciteiten van vrouwen .

Vrouwen als Norma hebben niet alleen invloed op de participatie van vrouwen door projecten op te zetten om capaciteiten direct te bevorderen, maar ze heeft ook een voorbeeldfunctie voor vrouwen. Martha zegt zelf dat andere vrouwen die participeren wellicht weinig invloed hebben op de politiek, maar dat zij altijd veel invloed hebben als voorbeeld voor andere vrouwen en dat draagt bij aan hun doeltreffendheid. De vrouwen ervaren hun invloed ook op andere manieren. Martha vindt haar invloed bijvoorbeeld groot omdat zij voor elkaar heeft gekregen om 25 vrouwen te laten studeren en daarvan hebben nu al 15 vrouwen een goede baan waarin zij weer hun gemeenschap helpen. Een vrouw uit haar groep heeft zelf weer een groep vrouwen opgericht om analfabetisme te bestrijden. Voor haar voelt het als veel invloed dat zij vrouwen inspireert om ook andere vrouwen te helpen.

Alle vrouwen zijn dus bezig met het bevorderen van participatie van andere vrouwen om gelijkheid in participatie te bereiken. Daarnaast schenken een aantal persoonlijke resultaten als ontwikkeling van henzelf bevrediging in het werk dat ze doen.

3.4 Conclusie

Vrouwen in Xela participeren voornamelijk in politieke organisaties, omdat deze organisaties toegankelijker zijn dan politieke partijen of besturen en binnen vrouwenorganisaties specifiek aan genderbelangen gewerkt kan worden. Alle respondenten hebben al een lange politieke carrière achter de rug, ervaring is dus nodig om in een directie van een organisatie te werken of hoger. Opmerkelijk is dat de vrouw

met de hoogste functie, Norma, de meeste aanmoediging van haar familie heeft gekregen. Zij heeft kennis, interesse en politieke vaardigheden verworven via haar familie en haar universitaire opleiding, die zij ook kon volgen door steun van haar familie. Norma is door haar familie politiek betrokken geraakt. Van alle respondenten heeft Norma de meeste hulp gekregen van haar familie en zij heeft ook de hoogste functie. Zo speelt politieke betrokkenheid dus een grote rol bij politieke participatie. Deze vrouwen participeren actief, omdat zij de intentie hebben de politiek te veranderen met het doel om de participatie van alle vrouwen te bevorderen.

Conclusie

Hoofdstuk 5

Gelijke participatie is belangrijk voor democratie via gelijke representatie. Hoewel bij verkiezingen tegenwoordig ongeveer evenveel mannen als vrouwen stemmen, participeren mannen nog altijd meer dan vrouwen in de politiek. Mannen participeren meer op een hoger niveau van participatie, deze participatie kost meer tijd, geld en moeite dan stemmen, bijvoorbeeld lid zijn van een politieke organisatie of je verkiesbaar opstellen als afgevaardigde. Uit het theoretisch hoofdstuk is gebleken dat dit verschil tussen mannen en vrouwen ligt aan de politieke betrokkenheid die van vrouwen lager is dan van mannen. De centrale vraag die hierbij in de inleiding werd gesteld is welke rol politieke betrokkenheid speelt bij participatie van vrouwen met een functie in de politiek. Gekozen is om het onderzoek uit te voeren in de stad Xela in Guatemala, waar vrouwen pas sinds 1996 universeel stemrecht hebben en waar sindsdien vrouwenbewegingen zijn opgekomen.

Ten eerste is besproken hoe de politiek van Xela eruit ziet en welke mogelijkheden er zijn om te participeren. Uit de empirie is gebleken dat de ruimte van politieke partijen nog erg moeilijk is om binnen te komen, maar binnen de organisaties zijn er meer mogelijkheden om te participeren, door bijvoorbeeld te werken binnen een organisatie, lid te zijn van een organisatie of een organisatie te steunen. Deze organisaties zijn ontstaan vanuit de ongelijkheid tussen mannen en vrouwen en met name de ongelijkheid in participatie. De organisaties willen de capaciteiten van vrouwen bevorderen, zodat zij meer kunnen participeren.

Ten tweede is besproken welke factoren van invloed zijn op de participatie van vrouwen in Xela. In Xela zijn een aantal negatieve invloeden aanwezig die de participatie van vrouwen belemmeren, namelijk de traditionele rol van de vrouw en angst. Daarnaast zijn er andere invloeden die vallen onder hulpbronnen en betrokkenheid. Voor deze invloeden geldt dat als men er veel van heeft, het een positieve invloed is en als men er weinig van heeft, het een negatieve invloed is. In Xela is met name geld en tijd een belangrijke factor die participatie bepaald, maar daarnaast zijn veel vrouwen ook niet geïnteresseerd in de politiek.

Ten slotte is besproken hoe vrouwen met een functie in de lokale politiek participeren en welke doelstellingen zij daar bij hebben. Veel vrouwen werken bij politieke organisaties, vaak organisaties die speciaal voor vrouwenbelangen opkomen en participatie van vrouwen willen bevorderen. Ook een paar vrouwen hebben het gehaald tot hogere functies in het politieke bestuur. Hun familie is van grote invloed geweest op hun participatie, dat komt omdat hun familie hen heeft voorzien van de

benodigde hulpbronnen en hen politiek betrokken heeft gemaakt. Achter de participatie van vrouwen met een functie in de politiek kunnen zowel praktische als strategische genderbelangen. Praktische genderbelangen lopen uit een van zichzelf ontwikkelen tot geld verdienen voor hun gezin. Strategische belangen komen meer met elkaar overeen en gaan voornamelijk over het bevorderen van participatie van vrouwen om uiteindelijk tot een gelijkheid tussen mannen en vrouwen in participatie te komen. Het werk van deze vrouwen valt daarom direct onder politieke participatie, omdat zij de intentie hebben om iets te veranderen in de samenleving.

Zoals in de theorie naar voren is gekomen, zijn hulpbronnen van belang bij participatie en in Xela hebben veel mensen simpelweg geen geld hebben om te participeren. Vrouwen met een functie in de politiek hebben dan ook de hulpbronnen die zij nodig hebben om te participeren, hoewel sommigen aangeven dat als zij meer tijd of geld hadden, zij meer zouden participeren. Toch zijn er ook een hoop vrouwen die wel over de juiste hulpbronnen beschikken, maar niet participeren, dat komt voornamelijk doordat zij minder politiek betrokken zijn

Veel vrouwen in Xela zijn minder betrokken in de politiek omdat zij weinig kennis en weinig interesse hebben in de politiek. Dit komt omdat vrouwen vanuit de traditionele rol van vrouwen niet in de politieke ruimte thuis horen, maar heeft ook te maken met het individualisme dat heerst in Xela. Het individualisme zorgt ervoor dat vrouwen meer aan hun eigen situatie en hun gezin denken dan de situatie van andere vrouwen en van het land. Door vrouwen meer kennis te verschaffen over de politiek en hen bewuster te maken van de situatie van andere vrouwen, zou dus moeten leiden tot meer participatie. Dit is dan ook waar de meeste vrouwenorganisaties mee bezig zijn. De vrouwen met een functie in de politiek hebben deze kennis en interesse verworven direct van hun familie, of doordat hun familie hen heeft laten studeren en zij via hun studie deze kennis en interesse hebben opgedaan. Door deze kennis en interesse zijn zij gaan werken aan de situatie van vrouwen en van het land. In Xela speelt politieke betrokkenheid dus een rol bij participatie door kennis en interesse te verschaffen over de situatie van andere vrouwen en van het land. Omdat er veel corruptie en bedrog in de politiek van Guatemala heerst, zal kennis over deze situatie en interesse in deze situatie ertoe leiden dat men gaat participeren. Zo geldt dat ook voor de situatie van vrouwen in Guatemala, die over het algemeen slechter is dan de situatie van mannen. Belangrijk is dat hulpbronnen naast politieke betrokkenheid van belang blijven.

De doelstelling van deze scriptie is om inzicht te krijgen in de rol die politieke betrokkenheid speelt bij politieke participatie van vrouwen. Uit deze scriptie kan opgemaakt worden dat in een land waar de situatie van vrouwen en/of van de politiek slecht is, politieke betrokkenheid ervoor zorgt dat vrouwen kennis krijgen over deze situatie en eerder geneigd zullen zijn hier iets aan te doen. Door kennis en interesse te verschaffen aan vrouwen kan men dus de politieke participatie bevorderen, hoewel hulpbronnen naast politieke betrokkenheid altijd een rol zullen spelen.

Literatuur

Aviel, JoAnn Fagot

- 1981 Political Participation of Women in Latin America. *The Western Political Quarterly* 34(1, Special Issue on Women and Politics):156-173.
- Blacklock, C.
1998 Democratization and Popular Women's Organizations. *Journeys of Fear*, McGill-Queen's University Press, Montreal; Kingston:196-212.
- Blacklock, C.
1997 Contesting Democratization in Guatemala: Women's Political Organizations and Human Rights. *Dissertation Abstracts International. Section A: Humanities and Social Sciences* 58(06):2368-2368.
- Booth, J. A., and M. A. Seligson
1979 Political Participation in Latin America. Holmes & Meier Publishers.
- Burns, N., K. L. Schlozman, and S. Verba
2001 The Private Roots of Public Action: Gender, Equality, and Political Participation. Harvard Univ Pr.
- Cho, W. K. T., Gimpel, J. G., Wu, T.
2006 Clarifying the Role of SES in Political Participation: Policy Threat and Arab American Mobilization. *Journal of Politics* 68(4):977-1002
- Craske, N.
1999 Women and Politics in Latin America. Rutgers Univ Pr.
- Gould, J.
2003 Gender, Politics, and the Triumph of Mestizaje in Early 20th-Century Nicaragua. *Perspectives on Las Américas: A Reader in Culture, History, and Representation*:365.
- Hritzuk, N., and DK Park
2000 The Question of Latino Participation: From an SES to a Social Structural Explanation. *Social Science Quarterly* 81(1):151-166.
- Leighley, J.E.
1995 Attitudes, Opportunities and Incentives: A Field Essay on Political Participation. *Political Research Quarterly* 48(1):181-209.
- Levy, S.
1979 The cylindrical structure of political involvement. *Social indicators research* 6(4): 463-473
- Lopez, A.G.
2004 Efectos de la participación política de las mujeres: mujeres mayas o empoderamiento de nosotras desde la exclusion *Revista Estudios Interétnicos* 11(18):7-11
- Mendez, Luz
Guatemalan Case Study. Guatemalan Case Study.

Molyneux, M.

1985 Mobilization without Emancipation? Women's Interests, the State, and Revolution in Nicaragua. *Feminist Studies* 11(2):227-254.

Peterson, V.

2000 'Rereading Public and Private: The dichotomy that is not one' *Sais Review* 20, 2, 11-29.

Sidney Verba, Nancy Burns, and Kay Lehman Schlozman

1997 Knowing and Caring about Politics: Gender and Political Engagement. *Journal of Politics* 59(4):1051-1072.

Stevens, E. P.

1973 Machismo and Marianismo. *Society* 10(6):57-63.

Zaller, J.

1992 *The Nature and Origins of Mass Opinion*. Cambridge Univ Pr.

Bijlage 1

Reflectieverslag

Tijdens mijn veldwerkperiode in Guatemala heb ik het erg naar mijn zin gehad. Over de onderzoekslocatie was ik zeer tevreden, ten eerste omdat er veel mogelijkheden waren voor mijn onderzoek en ten tweede omdat ik al drie weken in Xela zat vanwege een talencursus en daardoor kende ik de stad al toen ik aan het veldwerk begon. Daarnaast verbleef ik tijdens mijn veldwerkperiode bij een fijn gezin samen met twee andere antropologiestudenten, waar ik het goed mee kon vinden. Het was fijn om ervaringen uit te wisselen met hen en de andere studenten die in Xela hun veldwerk uitvoerde.

Mijn rol als onderzoeker is me befallen, omdat de vrouwen die ik heb gesproken mij graag wilde leren over waar zij mee bezig waren. Ze wilden allemaal dat politieke participatie van vrouwen verbeterd worden en daarom vonden ze mijn onderzoek interessant. Wat ik vervelend vond aan mijn onderzoeksrol is dat afspraken toch vaak werden afgezegd en verzet, ik heb vaak voor een dichte deur gestaan. Hierdoor voelde ik me alsof ik hen lastig viel, terwijl ze me wel graag wilde helpen. Dit was erg vervelend voor de voortgang van mijn onderzoek, maar aan de andere kant ook begrijpelijk, want de vrouwen zijn allemaal erg druk.

Met sommige informanten had een sterkere band dan andere, bijvoorbeeld met Ronaldo, hij is maar tien jaar ouder dan ik en ik heb hem ontmoet in een van de kroegjes van Xela, naast de interviews die ik met hem heb gehouden, hebben we ook wel eens een drankje gedronken. Naast Ronaldo had ik een goede band met Juana, Miriam en Victoria. Zij werken alledrie in hetzelfde gebouw en daarom heb ik ze veel gesproken. Daarnaast heb ik bijeenkomsten van alle drie de organisaties gevolgd. Vooral bij de bijeenkomst van Ixquic voelde ik me erg welkom, Victoria heeft me aan alle aanwezige voorgesteld en verteld wat ik daar kwam doen. Het voelde heel verwelkomend dat ik dat zelf niet hoefde te doen.

Ik vind dat ik tijdens het veldwerk goed heb geanalyseerd. Ik heb het programma MAXQDA vaak gebruikt en alle interviews erin verwerkt en gecodeerd. Ik heb geprobeerd zo vaak mogelijk te analyseren, en de week van Semana Santa heb ik gebruikt om alle achterstand in te halen. Tijdens Semana Santa waren namelijk alle organisaties en het gemeentehuis gesloten en de meeste mensen waren op bezoek bij hun familie, daarom was het erg lastig om mensen te spreken. Na Semana Santa kon ik veel mensen die ik al eerder had gesproken, opnieuw spreken over de nieuwe vragen die uit de analyse naar boven waren gekomen. Niet alleen tijdens het veldwerk heb ik hier veel aan gehad, maar ook tijdens het schrijven van de empirische hoofdstukken van mijn scriptie.

Aan het begin van de veldwerkperiode vond ik het erg lastig om in contact te komen met mijn doelgroep. De eerste week had ik meteen al een afspraak voor een formeel interview, maar dat interview is twee keer niet door gegaan. Pas toen ik wat meer vrouwen had gesproken, kreeg ik vertrouwen in mezelf en vanaf toen ging het benaderen van vrouwen een stuk makkelijker. Als ik een volgend onderzoek zou uitvoeren zou ik al over dit zelfvertrouwen beschikken en dan zou ik vanaf het begin meer mensen willen spreken.

Ik vond het erg leuk om voor twee maanden in Xela te wonen en de stad echt te leren kennen. Want op deze manier is dat echt mogelijk. Als je reist ga je vaak maar een paar dagen naar een stad en dan weer naar de volgende, maar tijdens mijn veldwerkperiode ben ik twee maanden in dezelfde stad geweest en heb ik met veel mensen uit de stad gepraat. Ook het leren van Spaans heeft daar veel bij geholpen,

omdat je dan met bewoners in hun eigen taal kan spreken, in plaats van Engels. Hieronder is een foto van mij als veldwerker. Ik sta hier op de foto met links Miriam, de *coordinadora* van Circulo de Genero en in het midden de secretaresse van Victoria, de *coordinadora* van Ixquic. Zoals ik eerder al zei, kwam ik vaak op dit kantoor en daardoor voelde ik me een beetje thuis hier.

Bijlage 2

Samenvatting Spaans

Esta tesis va sobre la involucración política y la participación política de mujeres. Durante las elecciones, los números de mujeres y hombres quien votar, son más o menos igual. Pero hombres participan más que mujeres en otros niveles de la participación, como cargos en la municipalidad o la política nacional. La literatura dice que la diferencia es porque la involucración política de mujeres es menos que la involucración de hombres. Eso significa que las mujeres tienen menos conocimiento y interés sobre la política. La pregunta central en esta tesis es cual papel desempeña la involucración política en la participación política de mujeres. Es una pregunta importante para saber cómo promover la participación de las mujeres. La investigación ha realizado de la 28 febrero hasta la en la 23 abril en la municipalidad de Xela, Guatemala.

El primer capítulo es el capítulo teórico y el contexto del lugar de la investigación. Aquí ha escrito sobre el tema participación política y su definición. También ha escrito sobre el tema género y los dos temas se han relacionada. Después estos temas han relacionada con el contexto, primera con Latino-América, después con Guatemala y finalmente con la municipalidad de Xela.

En el primer capítulo empírico ha escrito sobre la política en Xela y qué posibilidades hay aquí para participar. El espacio de los partidos políticos está muy cerrado pero el espacio de las organizaciones políticas es más abierto. Las organizaciones de las mujeres quieren promover las capacitaciones de las mujeres para promover su participación.

En el segundo capítulo empírico ha escrito sobre los factores que influyen la participación de las mujeres en Xela. Factores como miedo y la imagen de la mujer tradicional influyen la participación en una manera negativa. Otros factores pueden influir la participación en una manera negativa, pero también en una manera positiva, si se tienen más de ese factor, por ejemplo dinero y tiempo.

En la última capítulo empírico ha escrito sobre las mujeres quien participan en la política y sus objetivos. Muchas mujeres trabajan en las organizaciones, muchas veces organizaciones que trabajan por los intereses de las mujeres. Pocas mujeres tienen un cargo muy importante, la familia de esas mujeres ayuda las mujeres mucho.

Importante es que junto a la involucración política, influyen los recursos la participación, como dinero y tiempo. Pero hay algunas mujeres que no participan pero tienen los recursos, es porque estas mujeres no tienen involucración política.

Muchas mujeres en Xela no son involucrada porque no tienen interés y conocimiento sobre la política y sobre la situación de otras mujeres. En parte es por la imagen tradicional y también por el individualismo. El individualismo hace que las mujeres piensan solamente sobre su propia situación, sobre su casa y su familia.

La respuesta de la pregunta central es que la involucración desempeña un papel por dar conocimiento y interés sobre la situación de las mujeres y del país.